

VPRAŠANJE TRSTA REŠENO, toda v smislu kompromisa. Ne Italija, ne Jugoslavija ga ne bosta dobili, pač pa se ga bo po končnem sporazumu velike četvorice spremenilo v svobodno luko, z zaledjem vred. Gornjo sliko je nam posodil "THE CHICAGO SUN", ki približno predstavlja, kakšen bo avtonomen Trst. Več o tem v članku pod to sliko.

Rešitev vprašanja Julijske krajine nikomur po volji

Sporazum velike četvorice glede bodočnosti Trsta še v negotovosti. — Izgredi v Italiji in pretepi na Primorskem. — Kdo je zmagal?

Po dolgih poskusih in prizadevanjih velike četvorice glede mirovne pogodbe z Italijo je končno le prišlo do sporazuma — do takega, kakršnega so Slovenci tam in tukaj že dolgo pričakovali. To je, da jugoslovanskim zahtevam ne bo povsem ugodeno, niti ne doli Trsta nazaj Italija, čeprav sta bila naš državni tajnik Byrnes in pa angleški minister vnanjih zadev Bevin ves čas prerakanj na njeni strani.

Molotov vztrajal do konca
Trst z zaledjem bo po sedanjem provizoričnem dogovoru internacionaliziran in pride pod vrhovno zaščito združenih narodov. V ostalem bo Trst s svojo bližnjo okolico avtonomna krajina. Ako ne pride v veliki četvorici do razkola in se mirovna konferenca prične v znamenju sporazuma, tedaj je vprašanje Julijske krajine v naprej rešeno.

Rešeno tako, da sicer ni nikomur po volji, posebno ne Byrnesu in Bevinu. In najmanj kajpada pa Italiji, ki se ji je šlo v tem boju glede pripadnosti Trsta za prestidž in interese.

Do zadnjega je državni tajnik Byrnes vztrajal, da Trst z vsem zaledjem mora ostati Italiji. Jugoslavija bi dobila le Reko, del Krañjske (Notranjsko), ki ga je v prvi vojni dobila Italija, in nekaj vasi na Primorskem.

Sovjetski minister vnanjih zadev Molotov je bil prav tako trdovraten v zahtevi, da Trst po vseh pravicah spada Jugoslaviji. Ker tako ni moglo iti dalje, ako je bilo prizadetim ministrom kaj na tem, da se velika četvorica ne razbije, je prevladal predsednik francoske republike Bidault s predlogom, naj postane to sporno ozemlje avtonomna provinca in odločno besedo v nji ter kontrolo nad njo pa naj ima organizacija združenih narodov.

Pravice zajamčene
Trst s pridruženimi kraji bo imel v smislu tega dogovora av-

tonomijo po vseh demokratičnih načelih. Prebivalstvu bodo zajamčene jezikovne, verske in politične svobodščine. Menijo, da bo novo štetje v Trstu z okolico pokazalo, da živi v njemu (in pridruženih okolici) približno 300.000 Italijanov ter kakih 100 tisoč Slovencev.

Na podlagi tega sporazuma je torej za interese Slovenije in Slovencev, ter Jugoslavije in vse centralne Evrope ta rešitev vsekar druga najboljša, če se prve — namreč da bi Trst postal avtonomni del jugoslovanske federativne republike — ni moglo izvedevati.

Italijani razočarani
V Trstu in okolici je veliko Italijanov, ki so delovali za pridruženje mesta Jugoslaviji, a nedvomno je na tisoče tudi takih, ki so hoteli ostati pod Italijo. Posebno tisti Italijani, ki so se priselili v Trst in v druge de-

(Konec na 5. strani.)

Še veliko vojnih škandalov čaka odkritja

Poseben senatni odsek za preiskovanje medvojnih goljufij in škandalov ima pred sabo slučaj neke kompanije v Illinoisu, ki ni nikoli imela več kot 30 delavcev, pa je vzlic temu dobila vojnih naročil v vsoti skoro 45 milijonov dolarjev! Kako se je moglo uganjati take goljufije na stroške ljudstva, in čemu sta jih vojni in mornarični oddelek ter drugi merodajni vladni uradi dovolili, to so vprašanja, s katerimi se bavi omenjeni odsek. Dognal je, da so promotorji imeli od vojnega urada prvo naročilo v vsoti \$3.000.000, še predno je bila kompanija ustanovljena in predno je imela kakega delavca. In še predno je bil kontrakt podpisan je dobila v naprej en milijon dolarjev!

Tako se je pričelo. Ker je vlada plačevala svoja naročila na bazi stroškov in k temu došla

SPREMENBA NA BOLJE V VNANJI POLITIKI VELIKE BRITANIJE

Vnanja politika angleške delavske vlade, ki je na krmilu okrog leto dni, se ni prve mesece od Churchillove nič razlikovala. Dasi je imela delavska stranka v nji svoj program, nasproten torijskemu, sta ga pričela Attlee in Bevin izvajati šele pred nekaj tedni.

Ko so laboriti med vojno zahtevali med drugim svobodo za Indijo in liberalno kolonialno politiko, jim je Churchill odgovoril, da ni prevzel predsedstva vlade njegovega veličanstva zato, da bi kumoval razpadanju britskega imperija.

Pred nekaj tedni pa je delavska vlada izjavila, da je dana Indiji v bodoče prosta pot, da se organizira bodisi v popolnoma neodvisno državo, ali pa da postane dominjon, kakor je n. pr. Kanada in Avstralija. To je v dolgi zgodovini, od kar je Indija podložnica Anglije, res radikalna obljuba.

Pot Indije v osvoboditev sicer ne bo lahka in ne kratka. Kajti med prebivalstvom Indije, ki ga je okrog 400 milijonov, so velike razredne, rasne in verske razlike. Toda led je prebit in z dobro voljo obeh strani se jih bo premagalo.

Druga sprememba angleške politike je nastala v Egiptu. Dasi je Egipt teoretično neodvisna država, je vendar napol podložen Angliji, ki ima tam na podlagi pogodbe z egiptansko vlado velike vojaške, mornarične in letalske baze. Nacionalistično gibanje v Egiptu se že leta bori proti tej angleški vojaški in politični nadvladi. Izvršenih je bilo v protest proti Angliji na egiptanske politike že precej atentatov, namreč na take, ki so po mnenju nacionalistov preveč lojalni angleškim interesom. Nedavno so se izgredi proti Angliji v Kairu in Aleksandriji spet obnovili. Med tem je vlada v Londonu obljubila, da se angleška armada umakne iz Egipta in sklenjena bo nova pogodba, v kateri bo Egiptu zagotovljena popolna samostojnost. Churchill je tej potezi angleške vlade nasprotoval, a mu je Attlee odgovoril, da je Egiptanom boljše zaupati kot pa streljati vanje.

Ob enem je angleška vlada obljubila pozvati svoje čete iz Lebanona in Sirije, kamor jih je poslala po porazu Francije. Iz Perzije pa so že odšli.

To so prva znamenja, da je namen sedanje angleške vlade odpraviti polifiko podkupovanj in vojaške sile ter jo v odnošajih z deželami nadomestiti s politiko vzajemnosti.

Nameni angleške delavske misije na njeni poti v Moskvo

Delegacija angleške delavske stranke, ki odputuje po svojem sedanjem načrtu v Moskvo 27. julija, si je dala velike naloge. Ljudje, ki jo tvorijo, so smatranji v konservativnih krogih za levičarje. Nič izmed njih ni komunist, vsi pa so za tesnejšo vzajemnost med Sovjetsko unijo in Veliko Britanijo.

Načelnik deputacije je profesor Harold Laski, ki je bil do nedavne konvencije delavske stranke predsednik njene eksekutive, sedaj pa je njen tajnik. Drugi člani deputacije (ki so ob enem vsi člani eksekutive delavske stranke) so Alice Bacon, poslanica v angleškem parlamentu, Harold Clay, voditelj unije transportnih delavcev, in Morgan Phillips, generalni taj-

nik delavske stranke. Vsi so torej v angleškem delavskem gibanju važne osebnosti. V Sovj. uniji nameravajo ostati dva tedna.

Poročevalec čikaškega Suna Frederick Kuh razlaga v depesji iz Londona (datirana 6. julija), da je eden izmed namenov delegacije pridobiti sovjetske voditelje vplivati na komunistično stranko v Angliji, da se razpusti, njeni člani pa naj bi pristopili kot posamezniki v delavsko stranko. Mnenje deputacije je, da bo na ta način solidarnost angleškega delavstva zajamčena tudi na političnem polju.

Angleška komunistična stranka je že večkrat vprašala za pridruženje k delavski stranki. Vstopila bi vanjo kot celota in delavca razen enega ali dva klerka. Direktorji in njihni pomočniki so prejeli od leta 1942 do 1945 \$2.384.841 plače in vse to na vladne stroške.

Ustanovitelji korporacije, ki se imenuje Erie Basin Metal products Co., so bili prej upošle v vladnih uradih, g. izmed njih v FBI. V New Yorku je bil vsled goljufij že večkrat aretiran, toda njegovi zaščitniki so mu izposlovali oprostitev še preden je bil obtožen, tako, da je njegov rekord čist. Eden izmed njih je bil svetovalec v delavskem departmentu, tretji v kongresnem odseku, in vsi so imeli "poznanstva" v uradih, od kjer so prihajala mastna vojna naročila.

V aferi je zapleten tudi kongresnik May, demokrat iz Kentuckyja, ki je indorsiral precej čekov na neko kompanijo v Ky.,

Pomoč Grčiji od UNRRA velika i v uposlevanju

UNRRA uposljuje v Grčiji poleg mnogih drugih delavcev nad 3.000 inženirjev in raznih drugih veščakov ter administratorjev, ki prejema skupno \$200.000 na mesec v dobrih valutah. Ti grški delavci bi brez UNRRA ne mogli dobiti takih služb in zaslužka in grška vlada pa dobiva s to pomočjo omejeno vsoto dolarjev, ki ji pomagajo pri naročilih v inozemstvu. Poročevalec čikaške Tribune Clay Gowran piše iz Aten, da je UNRRA za Grčijo "zlata majna".

Izmed omenjenega števila delavcev je 2.600 Grkov, drugi so večinoma Amerikanci in Angleži. Grki prejema povprečno \$90 na mesec, kar je za ameriška ušesa malo, toda v Grčiji pomeni to 450.000 drahm na mesec. Predsednik grške vlade prejema le 350.000 drahm mesečno.

Grška vlada je odločila, da se smatra religio akcijo (UNRRA) za rednega delodajalca, zato mora plačevati ona od vsakega delavca 8 odstotkov plače in delavec 2 odstotka v sklad za socialno zaščito. UNRRA ima s tem nadaljnjih \$14.000 stroškov na mesec.

Importiranim delavcem, katerih ima UNRRA v Grčiji 532, plačuje od \$2.200 do \$10.000 na leto. Poleg tega prejema dodatno \$5 na dan za stroške in pa tri proste obede na dan.

Za vzdrževanje tovornih in drugih avtov, za popravila itd. troši povprečno \$150.000 na mesec.

Proračun UNRRA za obratne stroške v Grčiji v tretjem četrtletju tega leta znaša \$1.300.000. Živila in druge potrebščine, ki jih UNRRA deli v Grčiji, v tej vsoti niso vštete.

ostala v nji tudi potem še celota — torej kot pravimo — država v državi.

Minula konvencija delavske stranke v Bournemouthu je aplikacijo komunistov zavrnila s tolikšno večino, da je komunistični stranki sedaj jasno, da kot celota ne bo sprejeta. Ima pa prilžnost postati del delavske stranke, če se zlije z njo v skupno telo. Med konservativnimi laboriti pa je precej takih, ki tudi za tako pridruženje niso, razen ako delavska stranka odreče vstop tistim komunistom, ki so se opozicijskim laboritom najbolj zamerili. Izgleda pa, da je večina za sprejem komunistov brez pridržka.

Delavska delegacija bo svoje sovjetske prijatelje ob enem urgirala uvesti več demokracije posebno v pravosodstvu, v zborovanju in tisku, ker bo ugled Sovj. uniji v zapadnem svetu to le utrdilo. In ob enem si bo prizadevala dobiti med sovjetskimi krogi za probleme Velike Britanije več razumevanja in s tem za izboljšanje odnošajev med njima.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Jugoslavija z obravnavo proti Mihajloviću svojim kritikom ne bi mogla ustreči v nobenem slučaju. Ko je z njo pričela, so kritiki zavpili, da je njegova usoda zapečaten, ker obravnava bo le farsa. Pa so dobili poročevalci nanjo svobodno dostop in o nji iz Beograda svobodno poročajo. To je nasprotnike Jugoslavije razočaralo. Sedaj so ubrali druge strune. Casnikar Nat Barrows, ki piše v Knight-ove dnevnike, je minulo soboto razlagal, da bo Mihajlović dobil prejkone zelo milo kazeno, nato bo skrivoma odveden in tajno "likvidiran". Tako se bo Jugoslavija javno pokazala napram njemu za milostno, civilizirano sodnico, a svoj pravi namen bo izvršila brez obsodbe. Ljudem, ki novo Jugoslavijo mrze, je o nji nemogoče pošteno misliti.

V Rimu je 6. in 7. julija razgrajalo par tisoč študentov pred anglo-ameriškim okupacijskim uradom v protest proti veliki četvorici, ker Trst ne bo vrnjen Italiji. Množica okrog 40.000 pa je bila zbrana na vatikanskem trgu in v baziliki sv. Petra ter vzklikala papežu, ki so ga prinesli vanjo na zlatem tronu, da proglasi nuno Frances Xavier Cabrini za svetnico. Delovala je med Italijani v Ameriki ter zanje in njihovo vero veliko storila. Umrla je l. 1917. Prišla je sem iz Italije ter postala ameriška državljanka. Tako so Zed. države dobile svojo prvo katoliško svetnico. Pred leti so se ameriški katoliški Slovenci prizadevali, da bi škofa Friderika Baraga doletela taka čast, pa so svoje napore končno opustili.

Položaj na Poljskem je zelo napet. Vrše se progono proti Zidom, nedavno n. pr. v Kielcah, kjer je bilo 45 ubitih. V Radomu so podtalci dne 5. julija ubili 16 sovjetskih vojakov. To ni sta izjemna slučaja. Poljska se iz svoje žalostne prošlosti, nazadnjaštva in reakcionarstva težko prebija. Plebiscit, ki se je nedavno vršil v nji, pa dokazuje

je, da ima socialna revolucija večino poljskega naroda na svoji strani.

(Konec na 5. strani.)

Sumner Welles, ki je bil pod Rooseveltom precej časa podtajnik državnega departamenta, pravi, da bi Trst moral ostati pod Italijo že zaradi tega, ker je italijanski (po prebivalstvu) in ker bi to bila podpora miru. Dalje jamra, da ako se Italiji vzame "južno Istro", bo Italija izgubila ne samo svojo morskobazo Pulj temveč tudi bakšit (ruda), cinober (živo srebro) in premogovnike. Gospod Welles je torej v eni sapi za pravično narodnostno razmejitev in pa da naj se jugoslovanske kraje zato podari nazaj Italiji, ker so v njih prirodni zakladi. Italiji jih manjka, torej flaj se ji pomaga! Welles je kajne zelo radodaren, toda na stroške drugih. Ko je bila pri njemu deputacija SAN-Sa, je bil še državni podtajnik. Obljubil ji je, da bo primorsko vprašanje pravično motril, ampak povprečen ameriški politik pač obljubi vsakemu kar kdo hoče.

Predsednik grške vlade rojalist Konstantin Tsaldaris je prišel 6. julija v London na posvet z grškim kraljem in s člani angleške vlade glede bodočje oblike grške vlade. Angleška vlada insistira glede vprašanja monarhije in kakršni je Grčija od kar je bilo republikansko gibanje v nji s silo zadušeno, oziroma potlačeno v podtalnost. Sedanja grška vlada smatra, da je najboljša, ako se kralj vrne čimprej, plebiscit gor ali dol. Ampak bo moral menda le čakati na plebiscit. Toda če bo volitve o vprašanju monarhije vodila sedanja vlada — kar je gotovo, tedaj je rezultat v naprej znan, čeprav Gowran od čikaške Tribune trdi, da je 54 izmed vsakih sto Grkov za republiko. To je dognal s pomočjo svojega "ple-

NOVO GIBANJE V UNIJAH ZA ZGRADITEV DELAVSKE STRANKE

Iz "zmage" politične akcije CIO, železničarskih bratovščin in mnogih unij AFL v predsedniških in kongresnih volitvah leta 1944 so se mnogi člani in tudi nekateri voditelji naučili, da organizirano delavstvo s svojo sedanjo taktiko v politiki nikoli ne bo želo kaj drugega kot volilce za stari stranki in da v zakonodajnih nikoli ne bo imelo delavskega bloka, dokler se ne odloči poslati vanje svoje poslance.

Tako n. pr. je lokal unije avtnih delavcev (CIO) št. 477 v Chicagu soglasno sprejel resolucijo, v kateri predlaga ustanovitev vrhovnega delavskega sveta; v njemu naj bi bile zastopane vse unije CIO, AFL, unije železničarjev in druge priznane neodvisne unije. Naloga tega koncila bi bila zasnovati skupne akcije za boj proti naklepom reaktorjev v kongresu in pa ustanovitev skupne delavske stranke.

Omenjena postojanka ni edina, ki deluje v tem pravcu. Jih je že precejšnje število, ki so pripravljene na ločitev od taktike podpiranja kandidatov demokratske in republikanske stranke in za udeležbo v političnih bojih s svojimi kandidati in s svojo stranko.

Seveda, sedanja nesloga med unijami ni nič kaj pridna znamenja, da bodo predlogi, kakršnega omejnajo gori, že letos izvedeni. Sicer niso to prvi, kajti takih poskusov je bilo že mnogo, toda dobro za delavstvo je, ker imajo sedaj več opore kakor pa v prošlosti. Letos se je ena konferenca v prid delavske politične akcije že vršila. Udeležilo se je je mnogo liberalcev, več unijskih voditeljev in nekaj funkcionarjev socialistične stranke, ki pa so med sabo ugotovili, da njihna skupina ni še zadostna za ustanovitev nove stranke. Izvolili pa so odbor, ki deluje zanj. Res je značilno, da so Zed. države edina industrialna dežela na svetu, v kateri je organizirano delavstvo brez zastopstva v kongresu. Prelom unij s prošlostjo je težaven, a je potreben, če hočejo kaj pridobiti zase tudi na političnem, ne samo na industrialnem polju.

IZHAJA VSAKO SREDO.
 Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.
GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
 NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
 Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.
 Vsi zapisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljke popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
 Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1908.
 Editor Frank Zeitz
SUBSCRIPTION RATES:
 United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
 Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC
 2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
 Telephone: ROCKWELL 2864

Čehoslovaška postaja socialistična na "miren, demokratičen način"
 Države v tako zvani ruski sferi vpliva se spreminjajo v smerah socializiranja z največjo možno naglico.
 Veliko hitreje n. pr. kot pa Anglija pod delavsko vladno in Francija, v kateri sta zastopani v vladi socialistična in komunistična stranka.
 Joseph Martinek, ki je znan mnogim čitateljem Proletarca, je nedavno dejal, da postaja Čehoslovaška najzornjša država takozvanega demokratičnega socializma. Kajti volitve v nji so se izvršile res demokratično. Ničče v zapadnih državah se ne bi mogel pritoževati, da je nad Čehoslovaško "železni zastor", kakršnega je oglašal Winston Churchill v svojih govorih v Ameriki, češ, da zastira vso Evropo "od Stetina do Trsta."
 V resnici ta zastor ni toliko neprodren, da se ne bi videlo skozi.
 Vsi vemo, kaj se godi v Jugoslaviji, v Albaniji, Bolgariji in v drugih deželah, ki spadajo pod sovjetsko sfero.
 Na obravnavi proti Draži Mihajloviču in drugim obtožencem, ki se vrši v Beogradu, imajo zastopniki vnanjega tiska in redia svobodno dostop.
 V Bolgariji se volitve ne vrše po našem načinu, a vzlic temu vsi lahko vemo, da so po sedanjem sistemu, po izjavi važnega uradnika v našem state departmentu, vendar toliko svobodne kot v naši sosedni Mehiki.
 Na Čehoslovaškem pa se demokracijo še izvaja po zapadnem modelu. Ko so se nedavno vršile volitve v nji, so se jih udeležile različne stranke in lomstile v kampanji druga po drugi kot je običaj v deželah zapadne demokracije.
 Zmagala pa ni buržvazijska in ne naše sorte "free enterprise", to je, monopolističen kapitalizem — sedaj drugega pač ni — temveč socializem. Ali, če hočemo ustreči ljudem okrog "New Leadra", demokratični socializem.
 Oni trdijo, da je Čehoslovaška le lutka, da volitve sploh niso bile demokratične in da je bilo vse tisto le komedija, zasnovana v Moskvi.
 Od zagrizencev, ki propagirajo demokracijo le s sovraštvom do Sovj. unije in do drugih dežel, ki so z njo v zvezi, ni pričakovati ničesar pravičnega.
 Zato pa tudi Čehoslovaški ne priznajo, da je sedaj edina industrializirana dežela na svetu, ki se spreminja v socialistično urejeno, demokratično državo.
 Ampak tako je. In Joseph Martinek, ki je še tajnik Čehoslovaškega narodnega koncila, je v pravem.
 Tudi Jugoslavija je v tokih socializaciji, toda ni še industrializirana in vzelo bo časa, predno bo Čehoslovaška ji bo pri tem lahko v veliko pomoč.

Po enem letu vojne prva resna mirovna konferenca
 Vzelo je veliki četvorici (Angliji, Rusiji, Franciji in Zed. državam) dolge mesece prerckanja, predno se je zedinila za sklicanje prve mirovne konference po minuli vojni.
 Zares, čas je že, toda razlike med spornimi zmagovitimi deželami so tolikšne, da mir niti med njimi ni enostavna stvar. Oziroma sedaj med njimi težja kakor pa z deželahmi, ki so bile tepele v vojni.
 Enoinvajset držav je povabljenih, da pošljejo zastopnike na mirovno konferenco, ki se prične koncem julija v Parizu.
 Glavne seveda bodo še vedno iste, ki že sklozi vso povojno dobo odločujejo o usodi sveta — namreč predstavniki takozvane velike četvorice. Ampak na mirovni konferenci, ki bo skupna, bodo imele besedo tudi vlade malih dežel.
 Povabljene so na graditev miru Avstralija, Brazilija, Belgija, Bjelo-Rusija, Kanada, Kitajska, Čehoslovaška, Etiopija, Francija, Velika Britanija, Grčija, Indija, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Poljska, Ukrajina, Jugoslavija, Južnoafriška Unija in Zed. države.
 V glavnem bodo načrti za mir do omenjenega dne že izdelani v veliki četvorici, ali pa miru sploh ne bo, če ga te sporne dežele med sabo najprvo ne sklenejo.
 Z ozirom na Italijo so se v glavnem sporazumele, ne pa še glede Nemčije.
 Nemčija pa je glavno vprašanje, to se pravi, največji in najtežji vprašaj.
 Rajh je vzlic vsemu, kakor so ga oskubili, še vedno velika, za vse možnosti odprta dežela, ki ima ambiciozno, naduto, evropskemu miru in svetu vsled svojega poraza zaveznikom sovražno ljudstvo. Nemški narod je kljub pomanjkanju fizično še vedno krepkejši kot katerokoli drugi v Evropi. Živel je skoro do konca vojne na stroške okupiranih narodov ter s pomočjo zaslužjenih delavcev. Sedaj tudi Nencem ne gre dobro. A imajo veliko simpatij med Američani in Angleži. In pa sami si znajo pomagati.
 Kaj naj torej postane bodoči nemški rajh, ki je sedaj razdeljen med štiri vevlesile v štiri upravne enotje?
 To je za zaveznike za erkrat trši oreh kakor pa je bila mirovna pogodba z Italijo. S slednjo bi lahko že davno opravili, če ne bi bil nastal spor zaradi bodoče pripadnosti Trsta. Ampak kaj

V PROLETARCU z dne 3. julija je bilo poročano, da sta se zastopnika Jugoslovanskega Rdečega križa poslovia iz Zed. držav, ker sta svojo misijo tu dovršila in ju dežela tam potrebuje. Dr. Neubauer je večak v bojih proti tuberkulozi, Nada Kraigher pa večja bolničarka. Učila se je tega poklica ne samo v šolah temveč še posebno v osvobodilni borbi. Na sliki prvi od leve so dr. Neubauer, gospa Baloković in njen soprog, Nada Kraigher in Gajo Ratković.

FILIPINI OSVOBODJENI — IN KAJ NAJ PČNO SEDAJ...

Zadnjega 4. julija so prvič v zgodovini praznovali osvobodjenje tudi Filipinski otoki. Bili so pod vladno Zed. držav dolgo dobo, prej pod Španijo in pa pod domačimi fevdalnimi mogotci.
 Ampak 4. julija letos so Zed. države izpolnile obljubo in jim dale neodvisnost.
 Toda le politično. Ekonomsko in še v marsičem pa nova filipinska republika ostane podložnica Zed. držav.
 O tem je napisal poročevalec časnike agencije ONA Malcolm Hobbs sledeči članek:
 Ameriška kolonijalna politika je prišla na Filipinih do svojega zaključka 4. julija, ko je bila vlada izročena ondotnemu ljudstvu. Tako se je na lep način končala naša 44-letna politika, ki je dominirala Filipine.
 Na žalost pa je ameriški kongres prav v zadnjem trenutku osedlal filipinsko samostojnost z nekaterimi gospodarskimi predpogoji, ki utegnejo čisto nepotrebno uničiti plodove 44-letnega truda in dobre volje ter spremeniti tradicionalno filipinsko prijateljstvo napram Zed. državam v odkrito sovraštvo.
 V objasnitev ozadja tega vprašanja naj sledi nekaj zgodovinskih podatkov: Leta 1898 so se Filipinci uprli svojim španskim gospodarjem in proglasili svojo neodvisnost. Izdelali so ustavo, ki je bila krojena po ameriskem vzorcu in zaprosili Zed. države, da prizna njihovo republiko. Naša vlada pa je mesto tega, po odklonitvi te prošnje, odkupila celokupno filipinsko ozemlje in plačala Španiji zanj 20.000.000 dolarjev. Odpor Filipincev je bil žilav — trajalo je tri dolga leta, predno je uspelo ameriškim silam udušiti vstavo.
 Demokratična stranka je v svoji platformi leta 1900 odločno nastopila proti tej politiki, katero je označila kot ne-ameriško. Od takrat naprej se je položaj polagoma spreminjal in boljšal. Res je, da je tekel razvoj filipinskega otoka po običajnih potih kolonijalne uprave, ter da smo tam iskali pred vsem le surovine. Toda obenem so Zed. države državo dvignile blagostanje ljudstva, organizirale šolstvo, bolnice, promet itd. A leta 1934 so Zed. države Filipincem obljubile končno samostojnost za 4. julij t. l.
 To obljubo smo izpolnili v četrtek 4. julija, toda izpolnili smo jo z nekaterimi pridržki, katero je kongres odobril tekóm zadnjih dveh mesecev. Troje važnih zakonov je bilo sprejetih v z Nemčijo? Naravno — Sovjetska unija deluje, da se jo usmeri v toke socializma, kakršnega ona neguje.
 Prav tako očitno je, da jo bi Zed. države radi obvarovale za kapitalizem svoje sorte. Angležem bi bilo ljubo, če bi v Nemčiji prevladala taka stranka, ki bi se oslonila v vnanji politiki na Veliko Britanijo. Francoze pa skrbi, kaj, ako se Nemčija spet opomore in začne po Franciji znova udrihati.
 Sicer je treba skleniti mirovne pogodbe tudi z Bolgarijo, Rumunijo in Madžarsko. Italijanska je menda do malega pod streho — toda resničen problem je rajh. In pa kakšnemu ekonomskemu sistemu se naj ga izroči.

Jeruzalemski mufti v Egiptu
 Ko je egiptanski kralj Farouk sprejel v svojo zaščito jeruzalemskega muftija El Husseinija je to storil pred vsem iz razloga, ker se je hotel maščevati nad Angleži za njihovo nastopanje tekóm vojne, ko je bila bojna linija pri El Alameinu.
 Takrat so angleški tanki obkolili kraljevo palačo in prisilili kralja, da imenuje novega zunanjega ministra — Nahas zaan, ki je bil eden redkih egiptovskih politikov, ki se niso s poželjivostjo in upanjem ozirali v smeri Rommelovih armad. Farouk se je takrat moral podati, a je baje izjavil, da Angležem tega ne bo nikdar odpuštil.
 Tukajšnji opazovalci pričakujejo, da angleška vlada ne bo poskusila nobenih posebno odločnih korakov v zadevi muftija, da ne bi pokvarila poteka anglo-egiptovskih pogajanj, ki so največje važnosti. Toda nekaj bo morala storiti za radi tega, ker je navzočnost muftija nevarna — skoro tako nevarna v Egiptu kot bi bila v Palestini, in tudi radi tega, ker je angleški prestidž le prizadet.
 To pa je v tistih krajih velika važnost. Britanija je doživela v arabskem svetu težek udarec.

Indija še ne bo "neodvisna"
 Ko je Anglija zagotovila Indiji, da si lahko izbere dvoje: ali postane dominijon, ali pa povsem neodvisna, se je glasilo skoro neverjetno. Kajti bilo je prvič, da ji je angleška vlada dala tako ponudbo.
 Medtem so mohamedanci, ki jih je v Indiji kakih 80 milijonov, zahtevali, da hočejo državo zase. Toda njihne krajine so toliko raztresene, da bi to kvarilo celoto prostrane (indijske) dežele ter njeno ekonomijo.
 Prevladujoča vera v Indiji je hinduistična, in vere so v primitivnih deželah glavna ovira vzajemnosti.
 Tako se je dogodilo, da ne muslimani, ne hindi nečejo "svobode" in angleška vlada bo še kontrolirala Indijo in njenih 400 milijonov prebivalcev.

JOŠKO OVEN:
RAZGOVORI

Ko to pišem, je četrtega julija, praznik ameriške neodvisnosti. Pomemben dan za vse državljan, na katerega se lahko saj enkrat v letu spominjajo tistih borcev, katerih delo je dedičina nas vseh, ki živimo v tej leželi. Ni njihna krivda, če še danes obstoja krivica, socialna in razredna neenakost... Oni so nam dali podlago in možnost napraviti raj v tej deželi. Ima vse, kar potrebuje človek na tem svetu. Zed. države so napravile silne korake na industrialnem, ekonomskem in kulturnem polju. Za mlado deželo, s komaj malo več kot poldrugim stoletjem zgodovine in neodvisnosti, si lahko obeta še sijajno bodočnost. Kakšna bo — to pa je odvisno od nas vseh.
Procesijski dogodkov
 V minulih dneh se je dogodilo precej stvari, ki bodo imele lahko usodne posledice ne samo na to deželo temveč tudi na vse ostali svet. Pri tem ne mislim samo na eksplozijo atomske bombe na otoku Bikini, kajti tisti eksperiment je bil pred vsem le trošenje denarja; niti ne le na zaključke velike četvorice v Parizu; toliko več pa mislim na dramatični konec urada za določanje cen (OPA), ki je preminul 30. junija.
 OPA je držal pod kontrolo cene še prilično dobro. Stanarina je bila za milijone ljudi pod varstvom za stanovalce. Toda pritiski proti kontroli so bili tolikšni, da je kongres svojo nalogo zgrešil in sprejel nekaj zakon, ki ga je Truman moral vetirati. Ako bi ga bil podpisal, bi bila zmešnjava še večja kot je. Po radiju je Truman pojasnil ljudem svoje stališče, in pa da mu nikakor ni všeč, ker zbornica noče kooperirati z njim ljudstvu v korist.
 Seveda, publiki njegova svarila niso pomagala. Niti ne njegova druga svarila. Kljevi na patriotizem, pa čeprav jih predsednik izreče, ne zaležejo nič, ako se gre proti profitom.
 Industrialni magnati, poljedelci, prekupci, trgovci, vsi mislijo na dobičke. Saj so baš ti elementi bili v ozadju za uničenje kontrole nad cenami in za odpravo OPA. Oni zahtevajo prosto pot za višanje cen, pa naj si bo že glede živeža, stanarine ali oblačil. Vsi tisti, ki mislijo, da je kakšna razlika med ameriški, kitajskimi ali turškimi oduhri, se zelo motijo.
 Takozvana prosta trgovina pomeni v današnjih časih inflacija in kakšne posledice prinaša, to je lahko znano vsem, ki so jo tu ali kjer že občutili.

O sestanku v Parizu
 Pravzaprav ni še povsem jasno, a vendar je že utgotovljeno, da je Trst za Slovenijo izgubljen. A tudi za Italijo, v kolikor mi je sedaj, ko to pišem, znan. Krivca temu je anglo-ameriška diplomacija. Jugoslavija ji ni bila še nikoli dosti pri srcu. Nji je zgolj za trgovske interese. Veliko vlogo v teh spletkah (proti Jugoslaviji) je igral Vatikan.
 Kompromis (internacionalizacija Trsta in okolice) ne bo sicer nikogar zadovoljil, kakor se ni silna stvar posrečila z Danzingom (Gdanskem). Nastane lahko le še večja zmešnjava, a to naše diplomate ne zanima. Zanje velja pregovor, da se niso "ničesar naučili in ničesar pozabili."
Klub M. 1 JSZ — Piknik v korist "Proletarca" na Keglovem vrtu v soboto 20. julija (to je tretjo soboto v juliju).
Peč. zbor France Prešern. — Piznik v nedeljo 28. julija pri Kegu v Willow Springsu.
"Pioneer" št. 599 SNPJ. — Piznik v soboto 3. avgusta v Pilsen parku, 26th st. & Albany Ave.
 Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi po pravke v slučaju pomot.)

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu
 Pišite po novo knjigo "Slovensko-ameriška kuharica" v Proletarčevu knjigarni. Cena \$5.00. Naročite si jo še danes.
Lepe reči. N. pr. krasne parke, zoološki vrt v Brookfieldu in v Lincoln Parku, akvarije, knjižnice, univerze, muzeje, kateri se štejejo med prvenstvene v tej deželi in veliko drugih zanimivosti.
 Čikaški Art Institute ima eno največjih zbirk umetnin francoskih modernih slikarjev. Kadar pridete v naše mesto, obiščite ta zavod (Art Institute). V njemu boste videli umotvore prvih velikih impresionistov — kot so Edvard Manet, Claude Monet, August Renoir itd. Vsa zgodovina francoske upodabljajoče umetnosti, posebno še izpred zadnjih let, je tukaj pred vami. Videli boste ne samo francoska imena ampak tudi imena italijanskih, nemških, židovskih, ruskih, ameriških, španskih in drugih imen, katera vsa izhajajo iz pariškega Mont-Parnassa.
 Poleg periodičnih umetniških razstav (ko to pišem je v Art Institute razstava slik v takozvanih vodenih barvah) vidite razpostavljenje slik raznih mojstrov. Zelo zanimiva je zbirka ameriških slikarjev. Se posebno skupina slik, ki predstavljajo življenje Johna Browna. To se delo mladega zamorca Jacoba Lawrence. Vrh tega so tu stalne razstave, kot n. pr. Chester Dale Collection.
 V tej zbirki slik jih je precejšnje število od slavnega španskega umetnika Pablo Picasso. Predstavljajo različne periode njegovega udejstvovanja v upodabljajoči umetnosti. A videli boste slike tudi drugih slavovitih umetnikov, kot so Andre Derain, Charles Dufresne, Ferdinand Leger, Marie Laurencin, Henri Matisse, Amedeo Modigliani, Maurice de Vlaminck, Maurice Utrillo itd.
Naše gibanje
 Sedaj je sezona piknikov. Poleg raznih drugih razgovorov je prav, da nanese pomemek tudi na Proletarca. Naši pikniki so sicer navadno zelo mirne priredbe. Nekoliko balincanja, časih vrček piva pri baru in pa kakšna pesem, kadar so ljudje bolj dobre volje.
 Ali agitator ne sme izgubiti nobene prilike, kadar zahteva njegova socialistična dolžnost, da je na delu. Ena glavnih naših nalog je obdržati naše časopise, kajti to so važni, zgodovinski časi. Biti moramo aktivni ne samo na delavskem polju v tej deželi ampak pomagati tudi našim bratom, sestram, očetom in materam v stari domovini. In vrh vsega moramo tolmačiti socialistično misel tudi tistim ljudem, ki je še ne zapopadejo. In takih je veliko med našim ljudstvom. Vsi pa so potrebni prebujanja.
 Zato, sodruzi, dajmo izrabiti vsako priliko za naš list ter za vse druge naše akcije. Naj nas nikar ne straši, da nas je malo po številu. Zavedajmo se, da ni nobene napredne akcije
 (Konec na 3. strani.)

PRIPOVEDNI DEL

FRANCOZINJA, ki se vrača s trga v svoji košari s šopom korenja, ki se ga še drži zelenjava, in s kosom štruce za svojo družino. Pred prodajalno je stala tri ure v liniji in ko je prišla na vrsto je bilo to vse kar je mogla dobiti. Jutri bo morda še slabše. (Slika dal Ameriški Rdeči križ.)

ustanovnih graditeljev Proletarca. Tomo je še vedno čil in dasi rajše gleda v bodočnost, se tudi na prošlost rad spomni. Saj je v nji vložil za delavsko stvar veliko svojih dni.

V soboto 20. julija bo pri Keglu v Willow Springsu (blizu Chicaga) piknik v korist Proletarca. Vsi naročniki in drugi naši prijatelji so vabljeni, da se ga udeležijo.

Prej smo omenili, da Jankovih in Zornik se širita naš letošnji kolektar. V eni prejšnjih številkih na drugem mestu pa smo omenili, da dobiva med čitatelji zelo dober odmev tudi v starem kraju. Vaši sorodniki ga bodo veseli, ako jim ga pošljete. Saj jim bo povedal več kot pa cela vrsta pisem!

Naročite jim ob priliki tudi Proletarca.

Piknik v korist Proletarca
Chicago. — Klub št. 1 JSZ je zgodaj v začetku leta sklenil, da priredi, kakor vsako leto, i v tem poletju piknik v korist Proletarca.

Ker so bili pri Keglu v Willow Springsu vsi nedeljski datumi za piknike že oddani, smo se odločili, da ga priredimo v soboto.

To bo v soboto 20. julija. Naš odbor je imel v ta namen sejo 26. junija in sklenil, da se bo piknik vršil v vsakem vremenu in v vsakem slučaju. Čeprav vsega manjka, so nam člani ter članice in prijatelji zagotovili, da komur se navadna voda upira, bo dobil piva ali pa sodavice po mili volji.

Godba bo izborna. In vstopnine ni. Poskrbljeno bo tudi za razne igre in balinčarije pa naj pripeljejo kroglje s sabo, da jih ne bo zmanjkalo.

Torej na svidenje vsi na Keglovem vrtu v soboto 20. julija v Willow Springsu.

IZ KANSASA
Čudno se vrta ta svet. Eksperimentiramo z atomsko bombo, kajpak, za utrditev svetovnega miru. "Sure, Majk!" Atomske bombe bomo rabili le za pobijanje kobilic in gosene.

Da bi si skušali ustvariti raj na zemlji, s sedaj še večinoma neznanu atomsko silo, s tem da bi jo upregli kot gonilno silo v industriji, prometu, zdravilstvu in uravnavanju vremena, to vse je nezanimivo za splošno maso. Ali bo v rokoborbi zmagal Conn ali Joe, to pa to! To je bilo zadnje čase najzanimivejše v tej deželi. Drugo pot pa bo morda National ali American League, kjer tolčejo žogo.

OPA je imela čezdalje manj zagovornikov tudi med navadnimi ljudmi; naselili so propagandi-velebiznisa—in špekulantom, ki nočejo nobene kontrole pri odiranju konsumentov. Zdaj pa izgleda, da ne bo nikjer "stropa" cenam navadnih potrebščin. Morda se bo le komu izmed teh kritikov posvetilo v buči, zakaj je bilo toliko hrupa zaradi vladnega "komunističnega" umešavanja v "free enterprise".

Kako da se imamo pri nas? Well, pšenico spravljamo v kašče, molimo ko to pišem za dež, da bo tudi koruzni pridelek tako obilen kot je pšeničen in jamrarno čez običajno kansaško poljetno vročino.

Letošnji pšenični pridelek v Kansasu je menda drugi največji v zgodovini. Kmetijski urad pravi, da bomo pridelali v Kansasu okrog 200 milijonov bušjev pšenice. Poročilo iz mesta Salina v srednjem Kansasu pa pravi, da zaradi pomanjkanja železniških vozov in prostora v žitnicah so farmerji prisiljeni grmadiš pšenico kar na prostem na zemljo, kjer je izpostavljena vremenu in uničevanju. V njih okolici leži že nad 40 tisoč bušjev pšenice kar v kupih na prostem. Drugod pa pišejo o pomanjkanju kruha in še bolj o pomanjkanju krme za perutnino in živino, in vladni "izvedenci" pravijo, da najhujše pomanjkanje še le pride.

Res, zelo, zelo modro je vse urejeno pod sedanjim sistemom. Bog nas varuj socializma, ker morda bi potem ne pustili ljudem stradati in pridelkom gnjiti na polju.

"Pasja logika": Kadar se hoče naročnik znesti nad neprijetnim zastopnikom pa pušči list, češ, zdaj mu bom pa rog urezal, kot da je list lastnina zastopnika. Zaveden delavec, ki podpira list iz prepričanja, ga ne bo pustil zaradi kapric in osebne mrznje.

Pred nekaj tedni je tukaj umrl Joseph Arh, star 78 let. Dasi mož, zaradi visoke starosti, ni bil zadnja leta aktiven, je vendar vselej komaj čakal, da sem mu prinesel Druž. kolektar ali Majski glas. Prejšnja leta, ko je živel še v sosedni naselbini Breezy Hill, se je zelo udeležil.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Izkaz poslanih naročnikov, objavljen v prejšnji številki, je bil zelo povoljen. Enako tudi izkaz prispevkov listu v podporo. Prvega priobčujemo vsake štiri tedne, drugega pa kadar je izkaz dovolj visok. Vsem, ki pomagajo v tema rubrikama, priznanje, z željo, da si pri tem delu ne vzamejo počitnice.

Minnesoti imamo naročnika, Frank Smuk po imenu. Obnovil je naročnino in poslal \$1 v tiskovni sklad. Je res razveseljivo, ko ima list prijatelje tudi v takih krajih. Upamo, da se rojak Smuk dobro počuti in da se mu zdravje krepi. Hvala mu za voščila.

Peter Benedict iz Detroita (Berkeley) si je vzela letos precej dolgo počitnice. Nedvomno, zaslužil si jih je. Prevozil je velik del dežele, bil v hosti, da se odpodije, a ob enem se veliko gibal tudi med ljudmi. Skozi ta čas pa ni pozabil "Proletarca", kateremu je od nekaj prijateljev in mu poslal v tiskovni sklad \$30. Ob enem je obljubil, da nas v kratkem osebno obišče.

George Smrekar, W. Aliquippa, Pa., je skupno z M. Gorenem nabral na prireditvi pennsylvanskih društev SNPJ dne 30. junija \$22.00 v tiskovni sklad Proletarca, Frank Strah, Bridgeville, Pa., je nabral na isti prireditvi v enak namen \$22.25. (Razni drugi prispevki iz iste prireditve bodo v izkazih in tudi v tej koloni bodo omenjeni.)

Anton Jankovich v Clevelandu se vztraja pri prodajanju letošnjega družinskega kolektarja. Enako Anton Zornik v zapadni Penni. Slednji je naročil tudi nadaljnje izvide "Slovensko-ameriške kuharice". To knjigo ima v zalogi Proletarčeva knjigarna.

Na prireditvi dneva SNPJ dne 30. junija v Penni je bilo okrog 3,000 ljudi. Eden izmed govornikov je bil Frank Zaitz. Anton Zornik in več drugih si je vzlic neznosni vročini prizadevalo dobiti Prosvetni novih naročnikov—letos je jubilej njene 30-letnice. Dobil je tri celoletne nove naročnine in izvršila v korist našega gibanja precej druge agitacije.

Naš zastopnik v Pueblo, Colo. Louis Yoxey, je svojo službo vsled zdravstvenih razlogov pustil. Bil je v nji vesten in za širjenje tega lista v "zapadnem Pittsburghu" veliko storil. Njegov naslednik je Louis Malenšek. Stanuje na 2211 Routt Ave. Upamo, da bodo naši naročniki v Pueblo z njim sodelovali in mu pomagali, da dobi Proletar tam cirkulacijo večjo kot jo je še kdaj imel.

Leo Zevnik v La Sallu je pisal upravnic: "Me veseli, da si prišla pomagati našemu staremu prijatelju Proletarcu." Hvala za voščilo. Naravno, Leo je ob enem poslal tudi naročnino.

V sanatoriju v Nopemingu v

ARKADIJ AVERČENKO: DOJENČEK

Trojica nas je bila: moja žena, jaz in naša služkinja. In ker je moja žena najela za počitnice veliko vilo, je ostal mali kabinet prazen. Ta kabinet sem hotel rabiti za delovno sobo, toda žena mi je rekla:

"Čemu ti bo delovna soba? Poleti vendar ne delaš. In če hočeš napisati pismo, ga lahko napišeš tudi v moji spalnici."

"Toda čemu naj ostane kabinet prazen?"

"Idejo imam: oddajja ga v najem," pripomni moja žena.

"Komu?" sem nervozno vprašal. "Kakšni dami? Ta ima svoje muhe. Treba ji bo dvoriti, ti boš ljubosumna. Kakemu gospodu? Ta ti bo dvoril in tega zopet jaz ne prenašam."

"Toda, dragec moj, majhne- ga otroka bova vzela v oskrbo... Deklica ali dečka... Tako silno ljubim otroke."

Ze zdavnaj sva sanjala o otroku, imela pa nisva nobenega... To se pravi, jaz sem imel neke otroka, toda moja žena ni smela tega vedeti.

"Prav imaš, draga žena," sem rekel zamisljeno... Prav imaš... Ta otrok nama bo sladil dneve samote."

Naslednjega dne potujem v mesto in dam v list naslednji oglas:

Mlada zakonca, brez otrok, stanujča v prekrasni početni vili, vzmeta dečka ali deklico v popolno oskrbo. Pogoji: Mesечно 30 rubljev. Ljubezljivo ravnanje, skrbno nadzorstvo, dobra kuhinja. Pisma je poslati na naslov: —

V treh dneh prejmem tole pismo:

Visoko spoštovani gospod! Čitala sem v listu Vaš oglas. Ali bi ne hoteli vzeti mojega malega Pavlika v popolno oskrbo, ker bom vse poletje poslovno zadržana v mestu? Otroka potrebuje zdravega, svežega zraka, je priden, ni muhast in Vam ne bo v nadlego. Upam, da se bo Pavlik dobro počutil pri Vas. Odgovorite brzojavno. Z odličnim spoštovanjem N. Savidonskaja.

Istega dne sem brzojavil: "Sprejemem. Pošljite mi prinesite svojega ljubega Pavlika. Pričakujeva ga."

Vse jutro sva preživala v skrbeh; treba je bilo vendar pripraviti gnezdece za našega malega gosta. Kupim otroško posteljico iz medij, postavim k oknu otroško mizico. obesim po stenah slike iz pravljic, po tleh razgrem preprogo in preskrbim otroško kopalno kad.

Opoldne dospoje brzojav: "Pričajte v vlakom ob sedmih. Pavlika prinese pestunja. Če bi ponoči nemirno spal, si ne delajte skrbi. To prihaja od zob."

Vaša Savidonskaja. Prečital sem brzojav in zmaljal z glavo.

"Zlomek naj vzame vse skupaj! Kaj naj pomeni to z zobmi. Če dojenček šele dobiva zobe—no, hvala lepa. Vso noč bo tulil... Škoda, da sva pozabila navesti v oglasu starost. Hotel sem vzeti v oskrbo otroka osmih do desetih let; in če nama pošlje sedaj komaj leto dan starega dojenčka, ni to baš prijetno presenečenje."

"Vidiš," je rekla žena z rahlim očitkom, "in ti si kupil posteljico za desetletnega otroka... kam naj ga položiva? Saj bo padel iz nje..."

"Saj ga lahko priveževa z vrvo," sem cinično pripomnil... "Toda, če bo ta dojenček tulil, potem..."

Moja žena me je srdito pogledala.

"Brez srca si! Ne delaj si skrbi... Če bo dojenček jokal, ga že jaz potolažim. Položim si ga na prsa, mi zapojem uspavanko in ga počasi uspavam."

Služkinji sva naročila, da pogreje mleko in okrog sedmih se odpeljeva na kolodvor.

Kmalu je prisopihal vlak. Malo potnikov izstopi iz vlaka: pop, deklica z veliko potno košaro, čoklat fant, robotih krenten, s širokim hrbtom in debelim vratom ter stara ženica, ki je držala v roki kletko s kanarčkom.

"Kje je naš Pavlik?" je začudeno vprašala moja žena, ko se vlak prične počasi premikati in odstopiha.

"Morda je pestunja — ona ženska tam s košaro!" sem ironično pripomnil.

"Nemogoče! Kje je potem Pavlik?"

"Mogoče je v košari!"

"Nesmisel," nevoljno odgovori žena. "Saj ni maček ali mlad psiček?"

Žena s kanarčkom se je ozirala naokoli, nato stopi proti nam in vpraša:

"Čakata Pavlika?"

"Da," je hitro odgovorila moja žena. "Kaj je z njim? Je mar zbolel?"

"Tukaj je!" je odgovorila žena.

"Kje?"

"Tu je! Pavlik, pozdravi gospodo!"

Fant z debelim vratom in robotimi krentjami se okrene, pride k nama, vzame iz levega kota ustnic cigareto in pravi z globokim basom:

"Dober dan! Mama Vam izročila prirčne pozdrave!"

Moja žena je prebledela. Vprašam ga z osornim glasom: "Ste Vi Pavlik?"

"Da, jaz sem! Nič se ne bojte. Denar sem prinesel kar s seboj. Tukaj je 30 rubljev. Dva rublja manjkata. V kolodvorski restavraciji sem spil nekaj kozarčkov žganja."

"Pestunja!" sem glasno zaklical in odvedel ženiico nekoliko v stran.

"Kakšen škandal je to? Kakšen dojenček pa je to? Žive mar tako dorasli dojenčki?"

Pestunja me je smehljaje pogledala in odgovori: "Cenjeni gospod, on je še tako otroške naravi... saj je to še otrok..."

"Koliko pa je star ta otrok?"

"Devetnajst let!"

"Zakaj pa je njegova mati pisala, zlomek naj vzame vse skupaj, da ponoči nemirno spi, da ima opravka z zobmi? Milšil sem, da dobiva zobe!"

"Toda, dragi gospod," je odgovorila pestunja. "On ima že zdavnaj vse zobe... Toda zobje ga večkrat bole, pa ne more spati. Bodite dobri z njim!"

Ogledujem njegov široki hrbet in pravim: "Dobro, en mesec naj ostane pri nas, toda potem pridite ponj!"

Pestunja je prekrizala Pavlika in ga poljubila.

"Pavlik," je rekla, "bodi priden... ne jezi gospode... ne prehladi se... milostljiva gospa, pazite nanj, da se ne prehladi. Tu imaš, Pavlik, kanarčka za spomin na tvojo staro pestunjo. Srečno, draga gospoda."

Prisopihal je vlak, pestunja vstopi in skoro izgine našim pogledom.

Náš gojenec, moja žena in jaz smo 'molče korakali proti vili.

Med potjo postane Pavlik zgovoren.

"Čemu mi je starka obesila tega kanarčka?" je jezno vprašal. "kletko bom vrgel proč!"

In z otroško nedolžnostjo je zalučal kletko v grmovje.

"Zakaj mučiti ptička?" reče moja žena. "Izpusite ga v svo-bodo!"

"Prosim," pravi, dvigne kletko in zlomi njene palčke. Kanarček je padel na tla in odle-tel.

Molče smo hodili dalje.

"Ali so v reki ribe?" je nenadoma vprašal Pavlik.

"Da," sem odgovoril. "Radi ribarite?"

Pogledal me je z nasmehom in reče:

"Rad jih jem!"

Ko stojimo pred vilo, vpraša: "Ali je tu kakšen gozd? Rasejo tam gobe?"

"Da, gozd je tukaj... tudi gobe rasejo. Bi radi nabirali gobe?"

"Ali kje! Gotovo so tam lepa dekleta, ki hodijo sama v gozd in iščejo gobe... Ha, ha..."

Pustiva Pavlika v vrtu in odideva v hišo. Moja žena je pričela jokati.

"Kaj je to?" je rekla vsa iz sebe.

"Saj si hotela imeti otroka," odgovorim ves divji. Saj si hotela stiskati otroka na svojih prsih in ga uspavati, če ga bodo boleli zobje! Pojdi, poskušaj uspavati tega otroka!"

"Kam naj ga damo?" je nervozno rekla žena. "Otroška posteljica je zanj premajhna..."

"Svojo sobo mu odstopim," pravim mrko, "sam bom ležal na tleh..."

"Kupila sem otroško odejo," je pripomnila moja žena.

"Druge odeje nimam!"

"Naj se pa pokrije s preprogo! Ne bo zmrznil."

(Konec prihodnjic.)

Kadar se spomnite svojcev v starem kraju, pošljite jim lanske in pa letošnji Ameriški družinski kolektar! Stane letošnji \$1.65, lanski \$1.50. Pošljite nam naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

Poslušajte
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uto v Chicagu od 9. do 10. ure opoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

NE ČAKAJTE,
da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

ADRIA PRINTING CO.
Tel. MOHAWK 4707
1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM
USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvzemli Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:
2657 SOUTH LAWDALE AVENUE CHICAGO 23, ILLINOIS

Konflikti na Kitajskem in čemu se venomer nadaljujejo

Napisal za ONA OWEN LATTIMORE

Tekom sedanjega pol-premirja, ki vlada v Kini za nekaj dni ali tednov, je važno, da postane vsakomur jasno, za kaj gre. V Ameriki prav kot v Kini morajo ljudje spoznati, da gre za to ali bo mir ali civilna vojna — in kaj oboje pomeni.

Kakšna je civilna vojna na Kitajskem, smo že videli. Nevarnost bi bila, da se zaplete Amerika v vojno z Rusijo — čeravno je videti verjetno, da se je obe strani ogibati, Rusi radi tega, ker si ne žele atomskih bomb, Amerikanci pa zato, ker je pri nas izredno malo ljudi, ki bi se hoteli posluževati te bombe dejansko in ne le kot grožnje.

Najbolj potrebno je radi tega, da premislimo, česa nas uči dosedanji razvoj kitajskega konflikta. Meščanska vojna v Kini sami in Mandžuriji, ki je divjala te zadnje mesece, ni rodila nobenih razveseljivih dogodkov — in to je najbrže vzrok, da je tako malo razprav o tem predmetu. Polagoma se je začel pogrežati globoki smisel tega dejstva tudi v vojaške glave vojske in mornarice in v birokratične washingtonske možgane.

Prvi zaključek, katerega velja postaviti je ta, da so kitajske razmere tako prečudno zapletene, da so Rusi poglabili svoj vpliv zelo učinkovito na ta način, da so se umaknili iz kitajskega ozemlja. Ko so Rusi premagali japonske vojaške sile v Mandžuriji, so zaplenili mnogo orožja, katerega pa na svojem umiku niso odvedli s seboj, temveč ga pustili na mestu, tako da je prišlo v roke onemu, ki je prvi prevzel oblast. To pa so bili ali komunisti ali pa lokalne mandžurske čete, ki mrže Kuomintang radi njegovega ošašnega in samolastnega nastopanja, ki odrekujeta domačinom posameznih pokrajin vsako besedo v lokalni upravi. To je vzrok, da so domačini često pristopili na stran komunistov, da se ubranijo centralne kitajske oblasti.

Amerikancem je bil ta ruski korak neprijeten. Stvar jim je vzbudila vtis, da so jih Rusi na nerazumljiv način opeharili, ne da bi napravili nekaj odkrito nedopustnega. A kako tudi skrbeti za to, da ostane javnost razjarjena napram Rusiji, ako so njene čete odšle in ostanjejo zunaj?

Odkar se je vojna končala, smo že podvojili število kitajskih čet, katere je izvežbala Amerika. Te čete so opremljene z ameriškim orožjem. V Mandžuriji se oslanja akcija centralne vlade izključno na vojaške enote, katere je Amerika izvežbala in opremila in povrh tega še na ameriških ladjah, na katerih služijo Amerikanci, spravi v Mandžurijo.

Tu prihajamo do drugega zaključka iz dogodkov kitajske meščanske vojne. Kitajska vlada je sposobna nadaljevati svojo vojno le na ta način, da naziva komuniste vse one, ki se drznejo streljati kadar jih poskuša naučiti svoje politike s tem, da nanje strelja. Ne glede na to, ali so zares komunisti ali ne. A da sploh more nadaljevati streljanje, mora zahtevati vedno več podpore iz Amerike.

V Washingtonu vzbuja vse to neprijetne občutke. Ako zahteva sedanja ne-splošna meščanska vojna toliko ameriške po-

moči in ameriškega denarja, koliko bo šele zahtevala meščanska vojna, ako se razvije v polnem obsegu? In koliko bodo te ameriške investicije vredne celo v slučaju, da bo centralna vlada zmagovita? Vlada, ki bi bila zmagala s pomočjo sile, a te sile nima, razen ako si jo izposodi v Ameriki?

Vprašanje, ki je bistvo vprašanja je naslednje: Ali bo kitajska vlada imela oblast nad ljudstvom, ali kitajsko ljudstvo nad svojo vlado. Zalostno je, da tega vprašanja, ki je vsakemu Amerikancu tako silno jasno, nikdo ni v tej obliki stavil v tej zadevi pred ameriško javnost.

Mesto tega nas pitajo z najrazličnejšimi potvorbami. Ena najbolj običajnih je ta, da nam pravijo, da gre za to, ali bodo dobili Kino v roke komunisti ali Kuomintang. Jasno bi moralo biti vsakomur, da nobena stranka ne more z orožjem brzditi Kine, ter da je uspeh mogoče le, ako bo narod povezan s svojo vlado. Druga laž je ta, da nam govore, da je nedotakljivost Kine odvisna od tega, da Kuomintang dobi v roke nadvlado v Mandžuriji. Trditev je popolnoma napačna in neskončno zlobna. Resnica je, da bo Kina varna, kadar bo vse njeno ozemlje v rokah vlade, izbrane od delegatov vseh njenih pokrajin, svobodno izvoljenih.

Svetozar Ritig obtožil kolaboratorje

V jugoslovanskem parlamentu je med 300 poslanci šest katoliških in sedem pravoslavni duhovnov. Ritig, ki ima 73 let, je katoliški duhovnik, ki je bil tekom vojne s partizani in je danes poslanec mesta Zagreba. Obnem je minister brez portfelja v hrvaški vladi.

V teku intervjuja z njim sem slišal skrajno odločno obsodbo vseh onih, ki so sodelovali z Nemci in Italijani in se pod njihovim vodstvom pridružili hrvaški teroristični skupini ustashev.

"Nikjer drugje v Evropi," mi je dejal, "se ni duhovništvo zapletlo v tako težke politične zadeve. Hrvaška država je katoliška, Srbija pa je pravoslavna. Vsi tedga je bila Hrvaška pred vojno često zapostavljena in se je borila za enakopravnost. To je bila podloga, na kateri je zrastle pokret kvizlingov. Njim je bilo le do tega, da se stara sovražstva poglabe in da pritirajo verska nasprotstva med Srbi in Hrvatmi do skrajnosti."

Vsled tega je bilo njegovo delo dvojne vrste — prvič, da vrši službo božjo v partizanskih taborih, in drugič, da poskuša spreobrniti one, ki so bili v zamahu vojne pozabili na prava načela svoje vere.

Ustasem se je bilo posrečilo glasom izjav rev. Ritiga, da s podporo pešice visokih cerkvenih dostojanstvenikov uklonijo cerkev tako dalekosežno v svoj voz, da je cerkev sama postala skoraj istovetna s terorizmom. Dodal je, da je bilo nedavno odkritih 16 ustaških častnikov, ki se nahajajo na seznamu vojnih zločincev, oziroma osumljenцев, v prostorih zagrebske nadškofije, kjer jim je bilo nudenjo zavetišče.

Na vprašanje, kako se godi katoliški cerkvi v Jugoslaviji danes, ko se nahaja dežela pod

OPREMA ZA OTROSKO BOLNICO v Sloveniji, ki so jo kupili v New Yorku. Na sliki v sredi je Joseph Zaverčnik, ki je bil pred leti v upravnem odboru Proletarca, in na desni Ann Kepic, ki sta sodelovala v tej akciji newyorških Slovencev.

pretežno komunistično večino, je Ritig odgovoril, da je za to merodajna jugoslovanska ustava, ter da ustava nudi vscom enakopravnost ne glede na vero, raso, narodnost ali versko pripadnost.

V pogledu agrarne reforme, v teku katere je izgubila cerkev precej svojih zemljišč, je izjavil rev. Ritig, da je cerkev po njegovem naziranju "duhovna,

ne pa materialistična institucija."

Naglasil je, da so bila zemljišča in posestva, katera so bila odvzeta cerkvi, takoj razdeljena, in sicer med siromašne katoliške kmete. Slično so bila posestva, katera so bila odvzeta pravoslavni cerkvi, razdeljena med pravoslavne siromake, a imetja muslimanskih institucij med muslimane.

Zed. države lahko dobe vodstvo nad svetom — a morajo vedeti — čemu?

V našem tisku in v diplomaciji, pa v radiu, se dan za dnem poudarja, da smo mi najmočnejša sila na svetu. In da gladnim največ pomagamo. Pa da smo zalagali v času vojne Rusijo in Anglijo. Ter po vojni Italijo in tudi Francijo.

Na morju imamo večjo bojno in trgovsko mornarico kot vse druge dežele skupaj. Imamo boljše in večje zrakoplovbo kot vse ostale svet skupaj.

V produkciji nam tudi kadar so tu stavke ni nobena dežela enaka.

Vse se ozira na Ameriko. Za posojila, za živež itd.

Mi smo torej iz minule vojne izšli kot vodilna ali glavna veselila na svetu.

Donald Bell, ki piše za časniško agencijo ONA je priredil o tej naši situaciji sledeči članek:

V zadnjih mesecih je nastala navada, da se v vseh uradnih ameriških govorih in izjavah poudarja, da je ameriška vojaška sila največja na svetu, ter da je radi tega postalo neizogibno, da Amerika prevzame svetovno vodstvo. Posebno predsednik Truman je to točko močno naglasil v svojem govoru ob priliki dneva ameriške armade.

Njegov govor je bil brez dvoma namenjen pred vsem Amerikancem, toda ker je jasno, da ga je ves svet napeto poslušal — in razmišljal o njegovih besedah, je skrajno obžalovanja vredno, da si ni vzela časa, da bi povedal tudi, kaj je treba razumeti pod označbo "ameriško svetovno vodstvo."

Predsednikov cilj je bil ta, da dopove ameriškem ljudstvu, da je potrebno zediniti pod eno upravo vse veje naših oboroženih sil, da veija podaljšati vojaško dolžnost in obveznost službe, ter, tretjič, da je potrebno ustanoviti splošno vezbanje. Vse to so čisto notranje ameriške zadeve, v katere se ne sme nihče umešavati. Toda zadeva svetovnega vodstva je vse nekaj drugega. To je nekaj, kar gre preko naših meja. Ves svet se napeto zanima za naše namere.

Velika zmeta bi bila, ako bi hoteli verjeti v to, da bo svet sprejel naše vodstvo enostavno iz razloga, ker smo najsilnejša vojaška organizacija na svetu. To ni nič novega v zgodovini in se je že ponovno pripetilo. V zadnjih stoletjih na primer je bila Španija najmočnejša v šestnajstem veku, Francija v sedemnajstem, Britanija v devetnajstem in Nemčija v dvajsetem — in vendar ni svet priznal vodstva nobene teh sil.

Priznati bi si morali tudi, da naš ameriški način življenja ni več ideal ostalega človeštva.

mogel najti nekaj, kar je nam ostalo skrito. Seveda, ako pride do tega, bo takoj prišlo do izzivanja proti našemu svetovnemu vodstvu.

Vse to ne pomeni, da se moramo temu načrtu odpovedati. Pač pa pomeni, da bi bilo bolje, da tudi naravnost povemo, kaj mislimo. Večina ljudi bi najbrže rade volje sprejela naše vodstvo — in bi nas morda celo prosila, naj je prevzamemo — ako bi je izvajali po naslednjih treh smernicah:

Prvič, da iskoristimo naše znanje in produkcijske možnosti v svrhu svetovne obnove. To je seveda vse več kot naše sedanje delovanje v pomožnih organizacijah. Treba bi bilo velikopotezne politike posojil v cilju popolne obnove vseh prizadetih dežel.

Drugič, postati bi morali vodje vsesplošne borbe na nož proti fašizmu. Svetovno vodstvo je neskladno z izbegavanjem španskega vprašanja. Ni skladno s pripuščanjem, da se fašizem na novo razvija v deželah latinske Amerike.

Tretjič, postati bi morali vodje gibanja za osvoboditev kolonialnih narodov. In v razbijanju zadnjih ostankov fevdalizma.

Ameriška posojila v obrambo starih vlad

Zed. države so sedaj glavna svetovna banka. Včasih je to vlogo imela Anglija in v drugi vrsti Francija.

Sedaj je ameriški finančni trg za cekine edini, ki kaj pomeni. Ampak naš državni department se je odločil dati posojila le pod pogojem, da se ugotovi gotovim političnim zahtevam.

Angliji smemo dati posojilo le, ako se odloči, da z njim ne bo uvajala socializma. Za angleško vlado je bil to insult, ki pa ga je znala prenesti, toda posojilo ji ni še povsem odobreno. Vsota, za katero je vprašala, je ogromna, blizu štiri milijarde, in to je že nekaj.

Leon Blum je imel v enaki misiji za Francijo saj na papirju več sreče, a koncem konca tudi le komaj toliko kakor An-

NAROČITE

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

SVOJCEM V

STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštnino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lanwdale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

glija. Razlika je le, da je Francija iskala v Zed. državah trgovsko, ne pa politično posojilo.

Nesreča ameriškega posojevanja je, da imajo ljudje, ki mu neželjujejo, vedno v mislih ne svetovne gospodarske interese temveč privatne dobičke.

Kadar se da kredit Franciji, recimo za vsoto, kolikšno je predlagal Blum, saj je čisto enostavno, da tisti, ki posodi, ima tudi pravico vprašati za jamstva. V slučaju posojila bodisi Franciji kakor Angliji, se je šlo, dali je bodočnost posojila varna.

Resnica je, da v sedanjih razmerah ni nobeno posojilo toliko zavarovano, da bi ga mogel kdo jamčiti.

Prav radi tega pa ameriška vlada insistira vsled te negotovosti svoja posojila dajati s političnimi motivi. O tem poroča ONA sledeče:

Poljsko posojilo v znesku 50.000.000 dolarjev je bilo ustavljeno dne 10. maja, češ, da gotovi predpogoji niso bili izpolnjeni. Zedaj pa je ta kredit zopet odprt. Verjetno je tudi, da bo Poljska prejela še dodaten kredit v znesku \$40.000.000 od banke za Import in Eksport.

Petdesetmilijonski kredit je bil nanovo odprt pet dni po konferenci, katero je imel z državnim podsekretarjem Achesonom poljski ambasador Oskar Lange, ki je povedal poslovodji zunanjega ministrstva, da bi mogla Poljska brez nadaljnega dobička od Rusije tako veliko posojilo, da bi mogla pozabiti na ameriške kredite.

Uradniki, ki so v tesni zvezi z zunanjim ministrstvom, priznavajo, da je ta poljska izjava v prvi vrsti povzročila obnoveitev omenjenega posojila za 50.000.000 dolarjev. V uradnih

krogih je nastopilo namreč spoznanje, da je takozvana "trda" politika v pogledu zunanjih posojil dvorezen meč, ter da ute-me udariti nazaj.

Ameriški interesi bi utegnili mnogo trpeti, ako bi bila Amerika v sedanjem trenutku popolnoma brez vsakega gospodarskega vpliva na Poljskem.

Iz istih virov prihaja vest, da so ameriška politika mednarodnih kreditov krenila zdaj na bolj realistična pota. Dozdej je lajala Amerika svoja posojila na čisto političnih osnovah. Tako je bilo na primer s francoskim posojilom. Toda to politično motivacijo smo preveč nagašali, tako, da se danes uradni trogi boje podpirati struje, ki zgubljujejo tla pod nogami. V Franciji smo želeli podpreti socialiste, ki so pa izšli iz volitev kot tretja stranka. Na Cerkem pa so komunisti zmagali navzlic ameriškem posojilu.

V bodoče se bo ameriška politika posojil še vedno oslanjala na politične razloge, a bo mnogo bolj računala s političnimi realnostmi, ki prevladujejo v Evropi.

Krčenje poljske zamejne armade

Poljska zamejna armada se je zelo skrčila. V Italiji je štela kakih 60.000 mož, nekaj tisoč v Nemčiji in vsega skupaj je ob koncu vojne štela okrog 150.000. Njeni poveljniki so sedanji poljski vladi sovražni in moštvo so hujskali, naj se ne vrne pod "komunistični režim" in pod rdeči teror. Zato se je le nekaj tisoč vojakov prijavilo, da so pri prvih iti nazaj. Druge uposljujejo v Angliji, Avstraliji, Kanadi in poročajo, da jih bo šlo v Argentino kakih 20.000.

HELP WANTED

MATTRESS MAKER

Experienced All Around To Act as Foreman

Must know from Cutting Ticks to Every Piece of Machinery used in a Mattress Factory

Write Qualifications to

The BILLOW

FIRESTONE CO.

399-405 East Main St.
Columbus 15, Ohio

WELDERS

AT ONCE

STEADY WORK

WORK 60 HOURS
GET PAID FOR 70 HOURS

Bring birth certificate or citizenship papers. Availability certificate needed if now employed in essential industry

Chicago Vitreous Enamel Products

1401 South 55th Court
Cicero

Automobile Mechanics

Increased business requires more men. Experienced men on Chrysler products preferred — Year round employment — Vacation with pay Excellent working conditions with very best pay

Group insurance also available

Dorchester Motors, Inc.

1373 East 67th St.
Phone: DOR. 9000

EXP. AUTOMOBILE MECHANIC

ALSO MAN FOR PORTER WORK

Highest wages paid good men. Pleasant Working Conditions

APPLY

CLAUSON BROS. AUTO SALES CORP.

3431 WEST IRVING PARK

TIPIST

5-DAY WEEK — 40 HOURS
VACATION WITH PAY
RAPID ADVANCEMENT

See SYBRANDT

Room 2037
175 West Jackson

GIRLS & WOMEN

LIGHT WORK

40 hours week — 65c per hour
Time and 1/2 for overtime

BOXER TOBACCO HOUSE

2456 No. Ashland Ave.

NEED MAN

to look after animals
Steady Job

Apply personally

The Anti-Cruelty Society

157 West Grand Avenue

Merrow Machine Operators

Experienced—Good wages—Time and 1/2 after 40 hours—Best work in conditions—Steady—Apply

LISBON KNITTING MILLS

848 N. Noble St. — Canal 6709
or evenings: Crawford 2655

HOUSEMAN

STEADY
GOOD PAY

MAJESTIC HOTEL

29 West Quincy

PIKNIK

v korist Proletarca

V SOBOTO, DNE 20. JULIJA
pri Keglju v Willow Springsu

VSTOPNINA PROSTA

Dobra godba — Jedače in pijače bo v izobilju

— PRIDITE! —

Povabite prijatelje in znance s sabo!

TRŽAŠKO VPRAŠANJE IN AMERIŠKA POLITIKA

Prevod pisma, ki ga je poslal pisatelj Louis Adamič državnemu tajniku Byrnesu.

(Nadaljevanje in konec.)

Citiral sem Vašo izjavo, da bi Združene države bile pripravljene sprejeti celo francosko črto, ali katerokoli drugo črto, ki je etična in ne nasprotuje londonskim zaključkom. Za rusko črto pride francoska, ki je v nekaterih ozirih Jugoslaviji najbolj naklonjena. Toda v zvezi s tem — njena razrešitev vprašanja meja med Jugoslavijo in Italijo malone smešna. Skače sem ter tja o mapi in se vije ter skuša doseči matematično enakost med Italijani v Jugoslaviji in Jugoslavo v Italiji. Ta francoski poizkus sloni na avstrijskem ljudskem štetju iz leta 1910, o natančnosti kojega in prikladnosti v teh časih dvomijo jugoslovanski izvedenci. Njihovo mnenje v tem oziru baje tudi privatno podpirajo nekateri ameriški, britanski in francoski eksperti.

Toda če tudi siksaka po ozemlju v namenu, da doseže neko abstraktno etično izjednačenje, se tudi francoska črta spodtakne ob ekonomske faktorje ter se jih izogne na način, ki je škodljiv Jugoslaviji in ki tudi krši etična načela. Ob obali severozapadno od Trsta je ozemlje tradicionalno po prebivalstvu skoro čisto slovensko, toda ker pelja po njem železnica, ki veže Trst in Italijo, so se francoski eksperti pridružili svojim kolegom iz Amerike in Velike Britanije in napravili ozki koridor, ki je širok približno od dveh do pet milj. Z drugimi besedami povedano — francoska linija, katero ste Vi pripravljene sprejeti kot posledica kompromisa in katera je ob tem koridoru skoro enaka ameriški in britanski črti, bo dopuščala Slovincem v Jugoslaviji stati vrh svojih hribov in gledati čez glavo svojih rojakov pod italijansko oblastjo na Jadran. In celo možno je, da bodo odrezani od železnice, ki teče iz Trsta v Gorico in katero so njihovi očetje zgradili s svojimi lastnimi rokami. Vse to naj bi bilo za plačilo Slovincem iz Julijske Krajine, ker so 25 let trpeli pod italijanskim terorizmom in žrtvovali kar so imeli za zmago zaveznikov v drugi svetovni vojni.

Ta kompromisna razrešitev, ki ste jo Vi sugerirali, ni ne etična niti ne moralna. Če so pošteni etični oziri moralni, tedaj se mi zdi, da je kršitev istih radi ekonomskih vzrokov, ki so naklonjeni drugemu narodu — nemoralna, zlasti še, ker so Slovinci na podlagi svojega zgodovinskega značaja upravičeni najbolj velikodušnega upoštevanja — narodnostnega in gospodarskega — od strani svojih vojni zaveznikov.

Da ponovim. Strinjam se z Vami, da je Trst jedro cele zadeve. Zakaj? Ker je glavni ekonomski faktor vse Julijske Krajine. Zakaj bi ga ne gledali v tem smislu? Čemu ga smatrate za nekaj postranskega, nekaj ločenega od Julijske Krajine — njegovega zaledja? Zakaj ne bi priznali očividnega — da namreč Italija ne rabi Trsta, da je Trst bil kakih dvajset let le veliko breme za njeno gospodarstvo, da vitalno trgovinsko življenje Trsta ni odvisno od Italije, temveč od Jugoslavije (zlasti Slovenije) in drugih držav proti severu: Avstrije, Ogrske, Čehoslovake? Čemu bi odkrito ne priznali, da je bila Jugoslavija — vse drugače nego Italija — naša zaveznica še predno smo se mi podali v vojno? Čemu zanikavati moralne ozire, da je namreč Trst Jugoslaviji potreben kot njen edino pripraven dostop do morja. Zakaj se ne zavedati dejstva, da je Trst industrialno mesto, ki dolguje svoj razvoj svoji lastni gospodarski vzpodbudi, kakor pa svojemu jugoslovanskemu ozemlju in deželam severno od tega?

Jaz mislim, gospod tajnik, da bi morali kar hitro uravnati naše uradno mišljenje o tem predmetu ter tako miselnost odkritosrčno postaviti v takojšnjo izvajanje. Dobro bi bilo, če bi tudi prakticirali, kar učimo. Bodisi to, ali pa priznajmo, o čemur je mnogo informiranih ljudi že pričelo sumiti, da varamo z etičnimi nazori za dosego političnih motivov; da so nas zapeljali v to zamotano igro Britanije, Vatikan, dalje bojazen administracije glede 'italijanskih' glasov pri volitvah leta 1946 in 1948, naše želje, da zastavimo prodiranje sovjetskega vpliva, — da, Vaše lastno preveč laskavo 'apiziranje' senatorja Vandenberg, katerega ponovna izvolitev prihodnje jesen je deloma odvisna od 'slepih' protisovjetskih poljskih glasovnic v Michiganu; da smo ga pošteno zavozili in sedaj ne vemo, kako se potegniti iz zagate. Mislim, da je treba hitro storiti eno stvar ali drugo. Prodiranje sovjetskega vpliva ne moremo ustaviti le z nikalnostjo. Lahko delamo načrte za atomski 'blisk' na Rusijo v bližnji bodočnosti, — ali pa preobrazimo naše smernice in stremimo doseči ideološki kompromis med nami na eni strani ter Rusi in njihovimi 'dobrimi sosedi' v vzhodni Evropi na drugi, kajti vsi si želijo takega kompromisa. Faktično pa je tak kompromis potreben, če se hočemo izogniti še druge velike vojne.

Britanci se tega dobro zavedajo. Večno se ne upirajo neizogibnemu. Pričakujem (vzroke imam za to), da bodo kmalu spremenili svoje stališče glede Trsta (mesto in luko so že itak časno obljubili premierju Simoviću in jugoslovanski kraljevi vladi 1941) in nas lepo pustili, da zopet držimo protijugoslovansko, protislovansko in protisovjetsko vrečo.

Če dopustite, da se to dogodi, bo to zame kot Amerikanca poniževalno. Vselej tega Vam pišem predno se vrnete v Pariz — ne toliko v interesu Jugoslavije in Trsta, kakor pa da Vas vzpodbujam informirati pozitivno zunanjo politiko, ki naj bi slonela na želji, da gledamo zmerno na razvoje v takih državah kot je Jugoslavija ter da kooperiramo s takimi državami. Kar faktično delamo danes je, da tiramo nekatere izmed njih (vključivši Kitajsko) še bolj proti levi, nego same želijo.

Upam, da ni še prepozno za Zed. države, da nudijo moralno vodstvo v mednarodnih zadevah. En način za tak začetek je, da takoj spremenimo svoje stališče glede tržaškega vprašanja, predno se zopet znajdemo, da držimo prazno vrečo.

Trst se je razvil v važno mesto in pristanišče v zvezi z gospodarsko dinamiko na jugoslovanskem in srednje-evropskem ozemlju pred letom 1918, ko so bili dobri odnosi med tem pristaniškim mestom in njegovim zaledjem umetno prekinjeni. Jugoslavija ne zahteva Trsta zase, temveč da se ga vrne v njegov gospodarski krog, v okviru katerega se je prvotno razvijal.

Če Zed. države še nadalje zahtevajo, da se Trst izroči Italiji, tedaj bomo ruvali proti gospodarskim interesom Jugoslavije in centralne Evrope, ki sta obe navezani na Trst, kakor tudi proti gospodarskim interesom Trsta samega. Delati proti slednjemu še bolj otežuje večje ekonomsko in politično vprašanje, s katerim tvori neločljiv del.

Trdno sem prepričan, da bo izročitev Trsta Jugoslaviji odprla vrata v centralno in vzhodno Evropo in porušila ekonomsko bloke; na drugi strani pa bi "formiranje izključnih političnih in gospodarskih blokov", katere Vi ne odobravate, postalo neizogibno, če bi Trst bil Jugoslaviji odklonjen.

Pravilno ste izjavili, ko ste rekli, da meja med Jugoslavijo in Italijo pred 1945 ni bila pravilna. Toda opozoriti Vas moram na dejstvo, da od 1919 do 1941, ko je Italija navalila na Jugoslavijo, tudi italijanski voditelji glede Trsta niso smatrali razmejitve zadovoljive. Prav nič niso zakrivali svojih aspiracij, da raztegnejo mejo proti severu na račun Jugoslavije in v dobrobit Italije. Italija je skušala to doseči v drugi svetovni vojni. Da si pridobi zaledje Trsta, je okupirala in priključila (v svojo državo) večino Slovenije. Na vsak način se lahko verjame, da italijanski voditelji še niso spremenili svojega mišljenja glede te točke. Da, kadar se govori o Trstu, je zelo malo razlike v mišljenju takih nacionalističnih 'liberalcev' kot je de Gasperi in takih komunističnih voditeljev kot je Tagliatti.

Kako more pameten človek pričakovati, da bi Jugoslavo pozabili na ta dejstva — kot se ne more pričakovati od Čehov — ali Rusov — da pozabijo na Monakovo? In Vaše sedanje stališče glede Trsta le še bolj poudarjajo važnost teh dejstev v mislih Jugoslovancov in drugih Slovanov.

Niti ne more pameten človek ignorirati dejstva, da želi na deset tisočev Italijanov v Julijski Krajini, zlasti Tržačanov, pridružiti se Jugoslaviji, medtem ko menda ni v celni pokrajini nepoitalijančenega, nekvizlinškega Jugoslovana, ki bi želel ostati pod Italijo.

Človek se res ne more načuditi državniškemu postopanju Jugoslavije napram italijanski manjšini v okvirju svojih meja ter svojstvenemu načrtu za samooblast Trsta, ki ga je predložil podpredsednik Kardelj najprej v Londonu, nato pa v Parizu. To postopanje in ta načrt po mojem mnenju resnično predstavljata pravo merilo jugoslovanskih narodov, ki zaslužijo bolj obzirno postopanje od naše strani, nego smo jim ga pa posvečali. Njihova širokogrudnost v zvezi s tržaškim vprašanjem, ki so jo pokazali z izrednim samozadržanjem vzlic neprenehnega nesporazumevanja in izzivov, najde svojo enakost v tisti kakovosti italijanskega naroda, katero je izrazil Mazzini v svoji knjigi 'Pravice človeka', ko je dejal, da dela Soča, kjer so približno ruski izvedenci postavili svojo črto, — mejo, ki jo je Bog oddelil Italiji.

Morda se bo zdelo smešno nekaterim, da so Rusi in Bog zedinjeni na tej točki; kot Amerikancu je zame tragično, da morajo Zed. države upirati se zgodovinski pravdi.

Upam, gospod tajnik, da boste vzeli v obzir spremenitev smernic ameriške zunanje politike glede Trsta. Prizadeteja je več, nego samo bodočnost tega mesta. Naše smernice, ki so sedaj v veljavi, so morda vseč nekaterim Amerikancem radi njihove 'odločnosti' in 'trdnosti', a zame je vse to le del svetovnega nagibanja k tretji svetovni vojni.

Upam, da se to nagibanje še lahko ustavi. Uverjen sem, da ni v našo nacionalno korist, če dovolimo, da se nadaljuje. S tem pa ne mislim, da moramo z Rusijo "v Monakovo" glede vsake zadeve, kot je sugeriral senator Vandenberg s svojo plitvo opazko v Parizu. Menim namreč, da pri takih vprašanjih kot je Trst, se jim moramo mi, in s tem mislim uradno Vas — približati po črti, ki je dosledna človeškemu pogonskemu podvigu po vsem svetu, predno pride do krize. Če bomo to izvajali, nam ne bo treba hotiti "v Monakovo" radi takih vprašanj ali kateregakoli 'apizati'.

Občutek imam, da mi Amerikanci, ki smo v svoji privilegirani poziciji kot sila daleč pred ostalim svetom, ne moremo pričakovati, da bi narodi v sorazmerno nerazvitih deželah, ki se sedaj nagibljejo k napredku, ustavili svoj korak k zboljšanju lastnega položaja le iz namena, da bi ne dajali poguma našemu nagnjenju v izolacijo. Naši nacionalni interesi ležijo po mojem mnenju v tem, da se pridružimo temu gibanju v nazadnjaških narodih s tem, da ga podpiramo — in ne zadržujemo.

S spoštovanjem,

(Podpis) LOUIS ADAMIČ.

Rešitev vprašanja Julijske krajine nikomur po volji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

le Julijske krajine v Mussolinijevi dobi.

Ti ljudje so se trdno zanesli, da Jugoslavija Trsta ne bo dobila, in ob enem so verovali, da bosta Byrnes in Bevin s Molotovom končno obračunala, se poslovila in sklenila s Italijo separatno pogodbo. Ampak stvar je preveč komplicirana in bila bi prenevarna, če bi onadva kaj takega res nameravala.

Zato sta rajše pristala v sporazumu.

Nekateri tolmačijo, da je bitko za Trst Molotov izgubil. Drugi še bolj z gotovostjo ugibajo, da je sporazum glede Trsta le 'odmor' in ko pride prva večja priložnost, se ga polasti Jugoslavija, kakor se je n. pr. D'Annunzio polastil svobodnega mesta Reke po prejšnji vojni. Ali pa Poljaki litvinske Vilne.

Predsednik avstrijske vlade je izjavil, da mu je sedanja rešitev tržaškega vprašanja zelo po'godu, kajti Trst bo v tem sta-

tutu res lahko služil potrebam pomorskega prometa vse centralne Evrope. In vse interesirane dežele bodo imele po njegovem mnenju sebi in Trstu v korist besedo v njem.

Študenti demonstrirajo

Cisto naravno je, da je rezultat glede Trsta najbolj razočaral italijanske nacionaliste, posebno študente, ki so že po navadi v takih stvareh najbolj vročkrvni. Izgredili, ki so se vršili minuli teden, v nedeljo 7. julija in tudi pozneje proti zaveznikom — namreč zoper angležev in Američane, najbolj proti prvim, so napravili mnogo vzruženja in bi ga še več, ako ne bi imelo italijansko ljudstvo toliko drugih problemov, predvsem vprašanje prehrane, zaposlitve in notranje ureditve svoje države.

V Trstu so se italijanski prenapeteži lotili najprvo slovenskih lokalov in komunističnih uradov ter listov, kar je izvalo pretepe, kajti napadeni slovenski in italijanski delavci tudi niso držali rok križem. Drugo demonstracijo so italijanski nacionalisti v Trstu priredili pred glavnim stanom savezniške okupacijske vojske (ki jo tvorijo

angleške in ameriške čete).

V protest proti italijanskim šovinistom in njihovim fašističnim zaveznikom je sledila generalna stavka v Trstu. Tako je imela anglo-ameriška komanda tam v minulih dneh veliko posla. Precej ljudi je bilo pretepenih in par ubitih.

Byrnes in Bevin kritizirana

Sovražniki jugoslovanskih zahtev in politike Sovjetske unije v Zed. državah so po objavljenju sporazuma ostro prijeli državnega tajnika Byrnesa, češ, čemu si trditi, da Rusiji ne bo več popuščal in ji dajal koncesij, sedaj pa tak skok v "apizanje"!

Huduje se nad njim tudi ves klerikalni aparat v tej deželi in Italijani, ki prete, da si bodo pri prihodnjih volitvah zapomnili Byrnesa in njegovo stranko!

Veliko nezadovoljnih s tako rešitvijo je tudi v Angliji — največ zato, ker se boje, da je Bevin zapravil naklonjenost tistih Italijanov, ki so hoteli svojo deželo organizirati v angleško sfero vpliva.

Vsa stvar je torej zavita še v intrige in v takem stanju bo, dokler ne pride do končne mirovne pogodbe, ki bo sprejeta od vseh prizadetih dežel in se začne v gospodarstvu in v diplomaciji miren razvoj.

LOUIS PREZEL PREMINUL

Chicago. — V bližnjem Clarendon Hillsu je v soboto 6. julija preminul Louis Prezel v starosti 57 let. Bolehal je že dolgo časa, a vendar hodil na delo (bil je avtni pleskar) dokler je mogel. Pogreb je bil v torek 9. julija na pokopališču Clarendon Hills. Doma je bil blizu Kobarida.

V Chicagu je z družino živel dolgo na north side, kjer je še mnogo naših rojakov, potem pa si zaželel ven na deželo in sta si z ženo Josephine kupila nekaj zemlje ter postavila dom.

Pokojnik zapušča soprogo, sina in hčer.

Bil je vesele narave in se rad gibal v družaci družbi. Družini naše sožalje.

Komentarji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

biscita' v Atenah in drugih krajih v Grčiji.

Grški kralj Jurij je vzlic vsemu velik optimist. Rezultat v Italiji ga ni nič oplašil. Niti ga se paši, da ga po vseh znamenjih sodeč, večina grškega ljudstva noče nazaj. Saj ni on na želje ljudstva nikoli nič del! Vlada je fašistično in njegova volja je morala biti ob enem tudi "ljudska volja".

Angleška agencija Reuters je dne 4. julija poročala, da je italijanska policija v Trstu zaplenila tri tovorne avte živeža, ki ji bil tja poslan iz Ljubljane. Pošiljatev je vsebovala 5 tisoč funtov makaronov, 12 sodov masti in nadaljnih 66 zabojev masti — namreč takih zabojev, ki jih običajno pošilja UNRRA. To hrano so Jugoslavo baje utihotapili preko Morganove črte v anglo-ameriški del okupiranega Primorja, da se jo bi razdelilo stavarjem v Trstu in članom italijansko-slovenske protifašistične zveze. Vselej zaplembe je ves ta živež služil v prav nasprotno namene. Vse to dokazuje, da je hrana v izjemnih razmerah veliko boljše politično sredstvo kot pa kakršnikoli letaki. Kajti ako nasprotnik za neke letake, lahko natisne druge. Živeža po cele tovrne avte pa ni lahko nadomestiti.

V Mehiki so imeli minulo nedeljo predsedniške volitve. Bile so najmirnejše v njeni zgodovini. V času kampanje je bilo sicer kak duet ali dva ljudi ubitih, a na volilni dan pa menda samo dva. Da bi novi predsednik Mehike tudi tako mirno vodil, kakor je bil na miren način izvoljen, pa bo dobro za ljudstvo in tudi zanj.

V naših takozvanih julijskih praznikih (v dneh okrog 4. julija) je šlo stotisoče ljudi na počitnice. Ne čemerntna kosa. V onih štirih dneh je bilo v nesrečah — največ na cestah in pri kopanju v jezerih in rekah — ob

življenje 469 ljudi. Par tisoč pa je bilo v avtnih nezgodah poško dovanih. Slovenski pregovori pravi, da 'nesreča nikoli ne počiva'.

Na angleški strani v tej šticevilki ima zanimivo poročilo na ša mlada prijateljica Jane Fra del. Ne prezrite ga, ker dokazuje, da so se naši fantje in dekleta v službi strica Sama zanimali še za kraj drugega kot le za vojno in zabeve.

Harold J. Laski je prošlo nedeljo debatiral po radiu s senatorjem Ballom (republikanec iz Minnesote). Prvi je govoril iz Londona, drugi iz Washingtona. Argumentirala sta predvsem, kateri (ekonomski) sistem je boljši za odpravo brezposelnosti. Laski je trdil, da jo je angleška delavska stranka že odpravila, čeprav ima Anglija v komaj napolsocialistični sistem dočim kapitalizem te naloge n nikdar zmogel. Ball pa je trdil da je ameriški kapitalizem ustvaril najvišji življenjski standard na svetu. Sploh je dajal priznanje kapitalizmu za njegovo "uspehe" vsepovsod. Ampak čemu sploh treba takih debat? Saj se še spominjamo ameriške in svetovne depresije, ki je po gnala milijone delavcev v krušne vrste in na stotisoče v go gubo. Povzročil pa je vse ist gospodarsko zmedo, in lakoto, morju izobilja, kapitalistični sistem, ki ga senator Ball takvneto zagovarja. Rooseveltov "new deal", ki je bil rešilna bil ka za obvarovanje ameriškega in svetovnega kapitalizma, pa je od Balla in njegovih tovarišev nehvaležno napadan.

Odbor arabske lige v Jeruzalemu pravi v svoji spomenici naslovljena predsedniku Trumanu, da ako je res tako vne za rešitev Zidov iz 'krščanske Evrope', čemu jim ne odpr svoje Bele hiše in vrata Zed. države, namesto da jih ponuja Palestini? Ako je Hitler še živ se smeji. Ako ni, Zidje v Evrop vseno vedo, da je gonja prot njim nadaljevana vzlic porazu nacizma.

No More
"TRIAL and ERROR"
Cooking...

Moderna električna peč izključi vsako ugibanje!

Na avtomatični električni peči se s čudovito lahkoto pripravi izborno kosilo. To ni nobena čarovnija, svojo priljubljeno hrano pripravite kot navadno... in pustite moderni električni peči, da dokaže, da je kuhanje zelo lahko.

Peč je opremljena z natančno kontrolo časa in temperature, ki vselej zagotovi popolne rezultate. Obrnjenje kljuke vam da natančno stopinjo vročine, ki jo želite... in vaše pecivo, pečenke in prikuhe bodo vselej okusne.

Da, kuhanje na moderni električni peči pomeni manj dela in dosledno boljše rezultate. Oglejte si nove električne peči pri vašem trgovcu ali v najbližnji Edisonovi trgovini. Vprašajte za brezplačno poslugi in brezplačno instalacijo.

2.00
A Month...

It all costs the average Chicago family to Cook Electrically.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Nova "KUCHARICA"

ZA AMERIŠKE SLOVENKE

— "SLOVENSKO-AMERIŠKA KUCHARICA" —

Izdala MRS. IVANKA ZAKRAJSEK

KNJIGA, KI JO JE VSAKA GOSPODINJA ZELELA IMETI!

Polg obilnega informativnega gradiva svoje stroke vsebuje tudi okrog 1200 receptov za ameriška in starokrajška, oziroma evropska jedila. — V njej je tudi ANGLEŠKI ODDMLEK, kjer so v angleščini podana pojasnila in recepti za take naše jedilne posebnosti kot POTICE, SARKLJI, KRAPI, BUHTELJNI, CMOKI itd. — To bo našim tu rojenim kuharicam zelo dobrodošlo in se jim ne bo težko navaditi pripraviti "specialitete", ki so jih vedno tako rade imele doma.

Ker ameriške Slovence do sedaj niso imele svoje KUCHARSKE KNJIGE, BO TA NOVA "KUCHARICA" veliki večini naših gospodinj in kuharic zelo dobrodošla.

Nova knjiga ima velikost 8x5 1/2 inče, obsega skoro 500 strani, (40 poglavij), ter je vezana v trde in močne platnice. Tiskana na dobrem papirju, z vidnimi črkami.

Cena \$5.00 s poštnino

NAROČILA SPREJEMA
PROLETAREC

2301 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

FRUITS OF CAPITALISM

When we read what capitalist writers in newspapers and magazines have to say about the "unreasonable" demands of labor unions and "unpatriotic" actions of union leaders we get the impression that those writers believe that those things which they view as "evils" are the work of vicious individuals.

We are afraid that many workers are getting to think that way too. And that concerns us, because it simply isn't true that labor leaders are able to hamstringing the nation because they are strong and willing to do it because they are unscrupulous.

What is true is that unions, and all they stand for and do, are the result of the private-profit system. In this respect they are like privilege-serving trusts and corporations which dictate to the people and deal to conspire against the public welfare by means of cartel arrangements with foreign labor exploiters.

If we like the capitalist private-profit system we have to accept all the results of that system. And a growing disregard for the general welfare by those who have the power to get what they want is one of those results.

Being Socialists, we don't like capitalism. We have preached and voted against it and, therefore, have a right to complain about the results of that unholy system.

We don't like everything that every union leader does. But we know why those union leaders are here and why they are what they are.

They are what the system has made them. It is useless and childish to hope that a dog-eat-dog economy can be permitted to run its course to its ultimate collapse and then pass from the scene in a manner that is decent, dignified and social.

Those people who complain about "vicious" labor leaders are the same people who opposed Socialism and insisted upon holding fast to the profit racket. Now they're getting the results of their own action—and they don't like it.—Reading Labor Advocate.

THE WINNAH!

The fight at the Yankee Stadium in New York was an affair to promote the financial well being of the champ, Mr. Louis; the challenger, Mr. Conn, and a gentleman by the name of Jacobs who knows how to arrange such events. Fans numbering 45,266 paid \$1,925,564 to see the spectacle. If these three men could split such a sum among themselves, each would be well advanced toward the millionaire class.

In Jeffries-Corbet days there wasn't any outsider counting himself in on the gate. Even in the Dempsey-Tunney era the participants and the promoter received most of what was taken in. Now it is different. On the receipts of nearly 2 million dollars, the treasury makes a number of claims. There was first the tidy little sum of \$385,000 which had to be paid as a federal admissions tax.

Louis was entitled to receive \$577,669 plus a cut in the radio and television charges. The public hasn't been told what the total figure is, but we can't be far off if we take \$600,000 as the aggregate. On this amount of income the federal tax would be about \$500,000. One of the tax authorities says that Joe is paying Marva, his divorced wife, some alimony out of these earnings, and that alimony is deductible, but constitutes income for the recipient. As we don't have access to Joe's financial records, or Marva's account books, we will accept \$500,000 as the tax and \$100,000 as his net income after the tax, and go no further.

For the beating that Joe gave Conn when he could catch up with him, the boy from Pittsburgh received \$288,834 plus a share of what the radio and television people paid. That makes exactly \$300,000 for our purposes. The treasury won't let a man have that much income unless he kicks back \$235,000 to the treasury.

Mike Jacobs, the producer of the show, according to the reports got as much out of it as the champ did, from which operational expenses had to be paid. Let's say that he had, as net before taxes, as much as Billy had, or \$300,000. On this he, too, would pay \$235,000, leaving him \$65,000.

Adding together the admission tax, \$385,000; Joe's income tax, \$500,000; Billy's income tax, \$235,000, and Mike's net income tax, \$235,000, we find that the federal government realized \$1,555,000 on the bout. The participants, Joe, Billy, and Mike, had a total of \$230,000 for themselves.

It was a great evening for the treasury.—Chicago Tribune.

You never have to retract something you never said.

Brains don't always pay off, but common sense usually does.

PEOPLE I'VE MET

By JANE FRADEL

During my two years overseas in the Army Nurse Corps I had occasion to meet many interesting people. Of course most of these people I met after hostilities ceased.

I was a regular reader of the Manchester Guardian while in England, and had met many active workers in the Labour Party. They did extensive and intensive campaigning prior to the election. Practically every village and hamlet was visited by a Labour candidate. Now that the Labour government is in power we should not judge them to hastily or harshly for they do have a monstrous job on their hands.

While in Plymouth, Lady Astor introduced me to the present Mayor and Mayores, Labourites. During my three day stay in Plymouth Lady Astor showed me various projects, and the Settlement House she and her husband built in 1925. Its true, according to many people I met in Plymouth, that she is noted for her charitable acts of kindness but people in Plymouth as anywhere else in the World do not want charity but general improvement of their conditions and welfare. The victory of the Labour Party proves the fact that people are eager for a better world for themselves.

The Slovene Colony in London was composed of some very interesting characters. I had occasion to meet those who were active in the National Liberation movement of Yugoslavia and those of the Royal Yugoslav government. Also in this colony were those who had less significant positions and lived in humble flats in London but who diligently wished for the Partisan movement in Yugoslavia. Two

chaps were kept busy broadcasting daily current events and true progress of the war to the Yugoslavs from B. B. C.

The British Red Cross established the "Jugoslav House." It was a quiet place to eat, to have tea and entertainment with Yugoslav Nationals and Yugoslav Americans.

The last four months prior to going home I had been stationed in a general hospital in Paris. The Columbia Red Cross Club in that city sponsored a weekly forum. The overflowing attendance was noteworthy. The American soldiers, Wacs, Waves and nurses came and they did not hesitate in asking questions. The audiences were very alert. Ten or fifteen people at a time raised their hands to ask a question. One week we had Miss Frances Perkins, former Secretary of Labor who was attending a convention at that time. Most questions that were fired at her were about the strike situation at that time. Then at one of the meetings Paul Scott Mowrer, editor of the Paris Post spoke. His subject was France and the French people. It was very informative. He mentioned all political parties that are in existence in France and explained generally how the French government and its legislative bodies function.

Another amusing incident while I was overseas: The Catholic chaplain in our hospital who was from Colorado asked me upon learning that I was a Slovene if I was a Slovene that went to church or one that did not go to church. He very faithfully made rounds throughout the hospital and as soon as he met a Slovene in some ward he would immediately inform me. It was he that told me about the four Tito Partisans who were hospitalized in the ward next to my ward.

That is all, folks!

THE MARCH OF LABOR

Look Under the Skin of Union-Baiters

And You Will Find Someone "Who Is Hostile to the Right of Workers to Bargain Collectively," Says Daniels

It is good to know that in the "Deep South" an "old unreconstructed Jeffersonian Democrat" like Josephus Daniels is still handling the editorial page of the Raleigh (N.C.) "News and Observer," a daily newspaper of generous circulation.

We forget when Daniels was born—but that's not material. However, the record shows that he "marched with Bryan" in the days when the "Great Commoner" thrilled Americans; served as Woodrow Wilson's secretary of the Navy during the first World War and as Franklin Roosevelt's Ambassador to Mexico in later years.

He has touched elbows with the high and mighty, but he has never lost touch with the plain folks.

Just last week, in his leading editorial in the "News and Observer," he had this to say:

"If you look under the skin of those who, while professing to love labor, are most blatant in denouncing all unions and union leaders, you will find they are hostile to the right of workers to organize and bargain collectively.

"They are 'good to labor,' they help labor' with a 'God Almighty' complex, while doing all in their power against labor organization, no matter by which organization.

"That is at the bottom of the denunciations of President Truman and the hate of Franklin Roosevelt. Neither of these Presidents was controlled by labor.

"Those who fight against the right of labor to organize and bargain collectively are engaged in a losing battle. It has come in all enlightened industries and it is coming in all industries—enlightened or unenlightened.

"The sooner management recognizes this truth and accepts it and joins with labor in just collective bargaining, the better it will be for all concerned."

Daniels wound up by quoting from two great Protestant organizations. First, the Federal Council of Churches: "The churches should stand for the right of employees and employers alike to organize for collective bargaining and social action"; and then the Southern Baptist Convention: "We recognize the right of labor to organize and to engage in collective bargaining to the end that labor may have a fair and living wage, such as will provide, not only for the necessities of life, but for recreation, pleasure and culture."

"Like utterances have been made by Catholic prelates and other Christian ministers," Daniels concludes.—Labor.

PRETTY BAD

The housing situation must be pretty bad when Roger W. Babson, soothsayer for Big Business, feels inclined to protest. In his latest "review of business," Babson described today's market for houses—both old and new—"as crazy as was the stock market in 1929."

He complains that prices are beyond all reason, and suggests as a remedy that those who have contemplated buying homes put it off until the greed-fever of realtors subsides.

"WAR SAVINGS" LIMITED TO HALF OUR PEOPLE

One of the "backlogs" on which some of our economists are basing predictions of continued prosperity are the savings accumulated during the war, but that may be a frail prop on which to rest the nation's economy.

The report discloses that the bulk of wartime savings of individuals are concentrated in a relatively small part of the population.

Ten per cent of our "spending units" are declared to own 60 per cent of our savings. A quarter of the "spending units" own no bonds or bank deposits at all, another quarter own only 3 per cent.

In other words, according to the report, one-half of the American people are dependent upon current earnings—they have no "backlog"—and it is the purchasing power of these people that will determine

UTILITY LOBBYISTS WIN

By tradition the Senate is less hostile to public power projects than the House. But the upper chamber did little, in considering the Department of Interior appropriation bill, to improve a measure which the House had virtually ruined at the plea of private utility lobbyists.

It took a roll-call vote, narrowly winning, for the Senate to grant the Southwest Power Project \$7,500,000 to construct transmission lines linking dams in Oklahoma, Arkansas and Texas. Another narrow vote was required to get \$4,500,000 for Central Valley Project lines from Shasta Dam in California. The Senate restored many funds eliminated by the House from the Interior Department's budget, but it showed no deep enthusiasm for public power.

The whole power battle, which George W. Norris temporarily won with the TVA in the middle '30's, must be fought again in the years to come. It must be fought for a Missouri Valley Authority, a Columbia Valley Authority, for the Rural Electrification Administration. The lobbyists are riding high while congressmen spout about "free enterprise." But the issue is not "free enterprise." It is electricity, irrigation, fertilizers, flood control for the people—and the use of our great natural assets for their benefit.—The Chicago Sun.

FOLLY!

"We are blundering into a war with Russia," declared Robert M. Hutchins, youthful chancellor of the University of Chicago.

The foreign policy upon which the United States has embarked is pure folly and it will end in disaster," the famous educator insisted.

START!

Mental health, long a stepchild of medicine, was taken under the paternal arm of Uncle Sam when the Senate "okayed" a House approved bill appropriating \$7,500,000 for an institution for research on causes, prevention, diagnosis and treatment of mental disorders. It's considered a start on a national health program.

IN THE WIND

From THE NATION

THESE TROUBLED TIMES: "Have you ever watched helplessly while a cork in a bottle of fine Moselle '27 crumbled suddenly in the neck of the bottle? Have you ever taken pieces of cork out of your teeth after drinking red wine, or even white? Then you too will be interested to know that for the first time a scientific study has been made of the problem of removing the cork from the bottle with a minimum of effort and a maximum of efficiency. The May, 1946, issue of Modern Packaging Magazine carries a complete analysis of this problem." (From a Modern Packaging press release.)

IN CUBA the Sugar Workers' Federation has complained to the island Labor Ministry that sugar workers in Sampezuella were promised a 10 per cent wage increase by their bosses as soon as 60,000 sacks of sugar had been harvested. After the work was well under way, the federation claims, it was announced that the harvest for that area would be limited to exactly 59,000 sacks.

THE WOMEN OF WESTMINSTER and the Married Women's Association held a joint conference in London, went on record as declaring: "We loathe housework," and demanded "monetary recognition" of their household labors.

QUOTE OF THE WEEK: An anonymous high-school principal in a letter to H. L. Jackson's column in the Detroit News: "Teaching what is known as citizenship to high-school pupils these days is largely a matter of teaching them not to act like adults."

AMERICA, I LOVE YOU! The University of Rochester this June gave honorary degrees to Lise Meitner, nuclear physicist, and Branch Rickey, president of the Brooklyn Dodgers.

THE GREENVILLE, SOUTH CAROLINA, NEWS included this item in a roundup of a week's activities in court: "Judge Martin imposed a sentence of twenty-five years to Sylvester Pendergrass, Negro man, who pleaded guilty to assault with intent to ravish, with recommendation to the mercy of the court... Roscoe Bagwell, white man, indicted on a charge of assault with the intent to ravish, pleaded guilty to assault and battery of a high and aggravated nature. He was sentenced to serve three years, suspended during good behavior, and placed on probation for three years."

Battle in Our State Department

Not since Thomas Jefferson was its chief—that was back in George Washington's administration—has our State Department been so seriously divided within itself.

Half a dozen factions are struggling for control. "Career diplomats," who "ruled the roost" in the old days, complain they have been pushed aside by "high-powered salesmen," headed by William L. Clayton, greatest cotton speculator of all time, and William Denton, who, before the war, piled up a million or two as an advertising expert.

Then comes the "subversive element"—running all the way from violent "Reds" to mild "pinks."

Congress is concerned about this latter group and last week gave Secretary of State Byrnes extraordinary power to clean them out. He may "fire" anyone he sees fit without consulting the Civil Service Commission. With bated breath, Washington is awaiting the house-cleaning.

But whatever happens to the "Reds" and their "fellow travelers," the two big groups will continue their struggle for control. The President and Mr. Byrnes appear to be on the side of the "high-pressure salesman," but the "career diplomats," who possess money and social prestige, are "digging in."

It will be a lovely fight, will probably seriously interfere with the development of a sane foreign policy and will certainly cost the taxpayers a lot of money.—Labor.

Refugees Are Trimming The Home Folks

New York is full of refugees who came here fleeing from Hitler and other tyrants. Some are good people—but some are certainly not.

It is the rats among them, too, who mostly stay here. They have no desire to go home and help build up their prostrate home lands. They have found the U.S.A. to be a land of suckers and they want to keep on trimming them.

Posing as "transients," these people rode the stock market up from its early wartime lows to its near 15-year highs at this time. Then they evaded capital gains taxes on the plea that they were "transients" who are not subject to that tax.

But the transit of these transients is far in the future, if ever. They have found a new racket. With their ill-gotten gains, they buy up apartment houses. As new owners they can move in and eject old tenants under OPA regulations. But that's just a starter. The real racket is to reorganize the apartment as a "cooperative" and sell every apartment to its tenant at a high figure. The tenant has to buy or get out.

One refugee Greek is said to have mopped up from \$250,000 to \$600,000 on several deals of this kind.

Meanwhile the American people must dig up money, pay higher prices and save food to help the countrymen of these grafters abroad. Nor is that all for which our food is being used.—United Mine Workers Journal.

Free Use of Uncle Sam's Uniform

When you see an American army uniform in foreign countries, it does not always mean that the man wearing it is an American soldier, a Scripps-Howard writer pointed out.

Our "G. I." uniforms, he said, "are worn by the French army in Germany, by many of Chiang-Kaishek's troops in China, by 'London' Poles and Balkan refugees."

He could have added that U. S. uniforms are worn by the Dutch soldiers who are fighting the natives in Java.

Usually, the foreign troops wearing these uniforms are also armed with American weapons.

In many cases, such as the Chinese and Dutch, they were trained by American officers.

Reaching for Uncle Sam's Billions

Economists of the Department of Commerce took a look at their crystal ball this week and came up with a prediction that within five years this country's foreign investments may be as much as 30 billion dollars, a gain of 20 billions over the prewar figure.

But that is not all. If we ever hope to collect interest on this staggering sum—not to mention return of the money—we must open our ports to foreign imports wider than ever before, economists said.

The way they figure it, we must be satisfied to ship abroad very much less than we buy back. What that would do to American workers is easy to imagine.

After the last war, we shipped billions to foreign lands. It was like pouring money down a knothole.

The borrowers reneged on both interest and principal. Uncle Sam charged off about 11 billions, and private investors kissed good-bye to probably as much more. It's a safe bet history will repeat—if given a chance.—Labor.

Some Odds and Ends

Business is going to hell in a handcart, manufacturers insist, on account of high wages. But we notice they had Congress remove the excess profits tax, just in case they're being too pessimistic. —John Paine, Federated Press.

Atom bombs will destroy Boston, only world government will prevent such bombings, Americans won't go for world government until their large coastal cities have been destroyed, so... Babson's Report, Inc., is offering a monthly "Atomic Service" to help people invest in companies in cities that won't be bombed.

It has been explained that the British desperately need that loan because they are running low on dollars. Any American ought to be able to understand that state of affairs.—Howard Brubaker in The New Yorker.

It's strange how the people with less sense than you have seem to get along much better.

One way Americans could make much more bread available for the starving people would be to eat only buttered bread.—From The Nashville Tennessean.

The Army Times reports that a druggist, being suddenly called away from the store for a few minutes, left a small boy in charge. Upon his return, he asked if any customers had been in while he was away. "Just one," said the boy. "What did he want?" the druggist asked. "Something to stop him from sneezing, so I gave him a bottle of Pluto Water." "That won't stop him from sneezing," said the druggist. "Oh, yes it will," said the boy, pointing out the window. "Look at him out there. He's afraid to."

The Army Times also reports that Harold L. Ickes, in commenting on attempts of the National Association of Manufacturers to get rid of price controls, said that there is no such thing as a "little inflation," just as there is no such thing as a "little pregnancy."

JOBLESS!

Employment during May reached the highest peak in history, according to the Census Bureau. It reports that 55,320,000 had jobs, which is 750,000 more than the previous high mark, reached in July, 1945, in the middle of the war.

The Bureau said 2,310,000 people are jobless now, but its figure on unemployment does not agree with those of the Social Security Board and the Veterans' Administration, which are much higher.

BRITISH BOOST EXPORTS

Great Britain's concentration on its export trade is producing results. A dispatch from London reveals that in the first year after V-J day, exports had been built up to three-fourths of the pre-war volume.